

ORFEO CATALÀ

MEMORIA

ADMINISTRATIVA Y ARTÍSTICA

CORRESPONENT AL ANY 1899

LLEGIDA EN LA JUNTA GENERAL DE SENYORS SOCIS
CELEBRADA LO DÍA 21 DE JANER DE 1900

PER LO SECRETARI

F. VIÑAS Y CUSÍ

BARCELONA

ESTAMPA "LA CATALANA" DE J. PUIGVENTÓS
Dormitori de Sant Francesch, 5.

1900

ORFEÓ CATALÁ

MEMORIA ADMINISTRATIVA Y ARTÍSTICA

CORRESPONENT AL ANY 1899

ORFEO CATALÀ

MEMORIA

ADMINISTRATIVA Y ARTÍSTICA

CORRESPONENT AL ANY 1899

LLEGIDA EN LA JUNTA GENERAL DE SENYORS SOCIS

CELEBRADA LO DÍA 21 DE JANER DE 1900

PER LO SECRETARI

F. VIÑAS Y CUSÍ

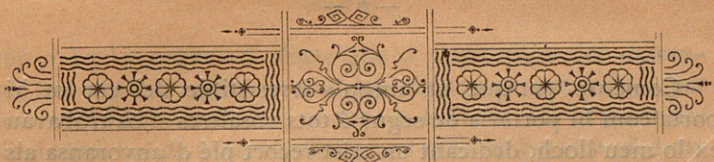

BARCELONA

ESTAMPA "LA CATALANA" DE J. PUIGVENTÓS

Dormitori de Sant Francesch, 5.

1900

SENYORAS Y SENYORETAS.

SENYORS.

Any de profit y de perdurable memoria será, senyors, pera l' ORFEÓ CATALÁ, lo que en aquest acte tinch lo dever de historiavros. Llástima que una ploma de mellor tremp que la meva no ho fassa ab la brillantor que l' assumpto reclama y vosaltres mereixeu. Per sort m' anima 'l saber que 'l parlarvos del ORFEÓ es parlarvos de lo que mes estimeu, de lo qu' es objecte de vostres entussiasmes, de la obra que, ab la vostra constancia sempre creixent, ab la vostra fe y ab lo vostre esforç haveu conduhit al estat de vida esplendorosa y exuberant que avuy disfrutem. L' ORFEÓ CATALÁ es lo nostre fill més estimat; es la obra artística y patriótica ahont hi hem abocat ab nostras inteligencia y voluntat totas nostras energías. Aixó, com he dit, m' anima á fervos la ressenya reglamentaria dels actes y progressos realisats per la nostra Corporació durant l' any 1899 y 'm dona la confiança de que m' escoltaréu ab benevolensa y perdonaréu mas incorreccions y deficiencias, com un pare y un artista perdonan las del que intenta fer ressaltar y lluhir las bellesas y perfeccions de son fill ó de sa obra predilecta.

Comenso, per que un impuls irresistible del cor m'hi porta com hi portaria de segur á tots vosaltres si os trobavau en lo meu lloch, dedicant un trist recort plé d'anyoransa als nostres benvolguts consocis que desde nostra anterior junta general han rendit sa ánima al Creador. Los noms de don Pere Estela, de D. Lluís Arnau, D. Joseph Prats, D. Andreu Basté y D. Lluís M.ª Vallés y Ribot, tots ells joves encare, tots ells bons fills de la Patria Catalana, tots ells estimats per sas virtuts públicas y privadas, y arreu admirats per sas lloables condicions de carácter y d'inteligencia y tots ells ardits encoratjadors del ORFEÓ CATALÁ, del que formavan part y al que jamay regatejaren sos valiosos serveys y cooperació, son noms que nostra memoria jamay oblidará; abans al contrari, per esser fonts de virtut y ensenyansa y constituhir un exemple digne d'imitarse si es que volém veurer, com los seus, nostres noms citats entre 'ls dels ciutadans exemplars y entre 'ls dels fills dignes de la mare patria. ¡Descansin en la pau del Senyor y Deu vulga que á son costat poguem gaudirla tots nosaltres algún día!

Ben favorable es lo concepte que l'ORFEÓ CATALÁ s'ha guanyat del públich en los anys que porta de vida; mes cal remarcar l'empenyo ab que aquest any tant la Junta Directiva com la Direcció artística, han procurat sostenir-lo. Gràcias á Deu, ben contents podem estar del resultat de tals esforços, perque, mirant ab freda imparcialitat la nostra situació dins de la societat catalana y dins del mon artístich, despullantnos de tot orgull y vanitat, sense presumpció ni vanagloria, podém assegurar qu'entre las societats orfeónicas es la primera, entre las institucions barceloninas la més estimada, entre las entitats catalanas la més coneguda y admirada al extranger. Los éxits realment populars que resultan de totas sas audicions demostran lo primer; lo nombre de fills de la terra que, de tots indrets, acuden á inscriure son nom sota los plechs de nostra artística Senyera demostra lo se-

gón, (1) y las probas d' afecte que d' Espanya y del extranger nos envían seguidament, las instancias que rebem per anar á fernos sentir á Londres y á París, los entussiasmas elogis que fan de nosaltres los grans mestres Strauss, d' Indy y 'ls que personalment tingué ocasió nostre Director d' escoltar de llavis del eminent Bordes de la *Eschola Cantorum*, provan lo tercer fins la evidència. Avuy entre nosaltres es un verdader titol de distinció lo perteneixer al ORFEÓ CATALÁ; l' assistir á sos concerts, considerats tots ells con grans y notables solemnitats artísticas, es una necessitat imperiosa pera la majoria dels barcelonins, mes ben dit, de tots los *catalans*, donchs fássinse hont se fassin y costin lo que costin, de totas las encontradas hi acudeix gent ansiosa de gosar las més bellas concepcions del geni artístich, maravellosament interpretadas, de saturarse de la flayre catalanesca y patriótica que caracteriza totas nostras festas, y de fruir lo caliu que resulta dels incendis d' amor y adoració á nostra idolatrada Catalunya, produhits per los cants dels nostres coristas.

Las nombrosas mostras de generositat y entussiasme que, dels nostres consocis envers nostra institució, he tingut la satisfacció de consignar en las Memorias d' anys anteriors me donan també, en la present, ocasió de consignar alguns fets dels que estich segur vos enterareu ab complacencia. Alguns dels nostres companys, que tingueren la sort d' ésser afavorits ab un petit premi en la rifa de Nadal de 1898, volgueren que també l' ORFEÓ se'n gaudís poch ó molt dels favors de la fortuna, y li feren present d' un armari esculturat, obra del nostre benvolgut amich Arana, que está presentant servey en la Secretaría. Nostre President D. Joan Millet y Pagés feu també regalo al ORFEÓ de dos magnífichs retratos de Mozart y Beethoven, y 'l nostre distingit consoci D. Joaquim Bruguera, á qui de tantas demostracions d' afecte es

(1) Lo nombre de socis del ORFEÓ CATALÁ, que 'l 31 de Desembre de 1898 era de 730, lo darrer dia del any 1899 era de 860; al publicarse la present Memoria (últims d' abril de 1900) ja passan bon tros d' un miler.

deutora la nostra Corporació, també li feu present d' un retrato del gran Berlioz, los quals, colocats en sos marchs corresponents, decoran, com ja haureu vist, las parets d' aquesta casa. La Junta Directiva regradia á tots oportunament: féuho are vosaltres, que bé s' ho mereixen los qui de tan delicada manera saben demostrar al ORFEÓ son'entussiasme y simpatía.

En aquestas mateixas parets podéu admirar un hermosísim pergamí dedicat al ORFEÓ per l' Ajuntament de Palma de Mallorca, y una emblemática fals d' acer regalada per lo «Centre Catalanista de Gerona;» quan la nostra Senyera se vesteix ab totas sas galas, la veuréu adornada ab una magnífica llassada de seda ab que volgué enjoyarla la Diputació de la illa daurada... Son obsequis fets al ORFEÓ ab motiu d' algunas de sas excursions artísticas. Ja 'n tornarém á parlar.

En lo catálech de nostra biblioteca musical hi ha registradas novament bon nombre de valiosas composicions regaladas per nostre mestre Director D. Lluís Millet y altres, y en la secció literaria hi figuran generosos donatius de varis autors, entre ells lo del popular historiador y poeta D. Víctor Balaguer, que ab sos treballs é investigacions tant y tant bo ha fet pera la nostra Patria. També reservo detallarvos aquestas ofrenas pera quan vos donga noticia del estat de la nostra Biblioteca.

Lo ferm catalanista, folk-lorista distingit y notable filólech D. Ramon Arabia y Solanas, intérprete jurat, fou qui autorisá la traducció que de nostres Estatuts y Reglament general haguérem de presentar al Govern civil; y en son amor per las cosas de la nostra patria y com á proba de deferencia y admiració al ORFEÓ CATALÁ, renunciá á cobrar los drets que per aytal concepte li corresponían. La Junta espera confiadamment que juntaréu vostres regraciaments als que ella oportunament va dirigirli.

Prácticas, encare que pocas, son las milloras que en lo mobiliari y en lo domicili social ha pogut fer la Junta Directiva en l' any que ressenyém. D' are endavant serán de més

importancia las que podrém realisar, ja que l'estat económic del ORFEÓ CATALÁ ha millorat en gran manera, com dirém després y com vos detallará lo senyor Tresorer. Entre las dutas á cap hi figuran lo cambi de gorras-distintius dels empleats del ORFEÓ; l'adorno, ab arbustes aconduhits en mitjas botas de fusta, en lo terradet; la compra d' una máquina pera copiar música; l'estoratge y la colocació de portiers y penjarobas en la sala del café; la compra d' un armari pera guardar varis efectes de Secretaría; la adquisició d' un botiquí; la confecció dels distintius qu' han d' usar, en los actes oficials, los individuos de la Junta Directiva, y la de una reducció en argent dels mateixos pera us dels nens de la secció coral, en substitució dels llassos que fins are havían portat. Además, hem de fer constar l' adquisició d' una Santa Cecilia, acordada per la Junta Directiva, que si lloch preferent concedim en nostre casa als grans genis musicals de la terra, més distingit y més preferent debém concedirlo á la excelsa, á la celestial protectora de la música y dels que la conreuhan.

Fácil, ben fácil ha sigut la tasca de la Junta Directiva de vigilar per l' exacte cumpliment de las prescripcions de nostres Estatuts y Reglaments. Tots los socis del ORFEÓ, tant de la secció coral com de la de protectors, son gent entenimentada y pera ells lo bon nom de la nostra Institució, sa bona marxa, son ordre exemplar, constituheix una especie de culte; y no solzament son ells incapassos de crearli la més petita dificultat sino que sempre se 'ls veu convertits en una especie d' argos pera evitar que ningú, tant de dins com de fora, puga perjudicar l' anomenada justament adquirida per l' ORFEÓ CATALÁ de corporació exemplar, ordenada y en tots conceptes digna de la Patria Catalana. En una ocasió, no obstant, la Junta Directiva 's vegé, ab gran pena, obligada á imposar sério correctiu á un soci de la secció coral que ab sas paraulas, sos actes y son exemple, podía haver provocat algun desordre y donar lloch á manifestacions de desacato á las lleys que, nosaltres mateixos, nos hem fet y sancionat y de

insubordinació contra las disposicions de la Junta y de la Direcció artística. Reconeixent la Junta que l'aludit individu, més que á un esperit de rebelió obehía als impulsos impremeditats de la joventesa y d'una sang ardenta y d'un temperament impetuós, se vegé obligada á tallar lo mal de soca y d'arrel, y, en sessió celebrada ab tots los requisits reglamentaris, tingué lo sentiment d'acordar per unanimitat la expulsió de dit soci de la secció coral. Aquest es un dels assumptos que deurán ocupar avuy vostra atenció, donchs tal acort no tindrà forsa executiva sense que la Junta general lo confirmi y sancioni.

Fa dos anys que, en un acte com aquest, vos notificava que una ánima miserable, nos había denunciat com á defraudadors de la hisenda del Estat. L'incognit denunciador no abandoná sa infame empresa, donchs treballant en la fosca y d'amagat, va lograr que 's fallés l'expedient que ab tal motiu se 'ns formá, á pesar de la rahó que 'ns assisteix y de la justicia de nostra causa, sentenciantnos á pagar una forta penyora. La Junta Directiva, apurarà tots los medis legals, apelará á tots los recursos lícits pera eludir lo pago de tal penyora: li obligan, lo deber que té de defensar dins de la lley y fins al últim extrem los sagrats interessos que li están confiats, y la necessitat d'evitar que quedi sentat un precedent que tant podria perjudicar á las corporacions artísticas germanas nostras que per desgracia no tenen una vida tan próspera y rumbosa com l'ORFEÓ CATALÁ. Pera satisfacció vostra y cumplint un deber d'agrahiment, he de manifestarvos que la Junta ha tingut noticia extraoficial de que sas pretensions són fermament apoyadas per diputats y senadors de gran y reconeguda influencia y per personas de grandíssima representació y prestigi, essent tant més d'agrahir l'esmentat apoyo en quant, ni directa ni indirectament, l'havíam sollicitat.

La gran crexensa que ha fet nostra Corporació, las freqüents y nombrosas relacions que ab altres de consemblants tenim, lo treball inmens que porta l'organisió de la festa més petita ó del acte mes senzill, y la necessitat de alleugerir de feyna als encarregats de la Tresorería y de la Comptabilitat del ORFEÓ, induhiren á la Junta á nombrar un escribent que ajudi á tots en lo desempenyo de sos respectius cárrechs. La Junta confia que veureu ab ella, los beneficis positius d'aytal acort, tant més quan lo petit gasto qu' aixó ocasiona ha de venir, de sobras, compensat ab la major economía qu' obtindrem en la copia de particelas, ja que entre las obligacions del dit cárrech hi ha la de traurer las copias que 's necessitin ab la máquina de que vos he parlat no fa gayre estona.

Hi ha en la vida corporativa de todas las instituciones—y en aixó la nostra no 's diferencia pas de las altres—moltíssims fets y circumstancias, que per sa senzillesa y aparent insignificancia ó per no tenir una acció ostensiblement decisiva, no poden ni deuenh consignarse en documents oficials ó destinats á esser entregats al públich. Y no obstant, aqueixas circumstancias y aytals fets son expressió fidel del especial modo d' esser y de estar constituhidas las societats; ells influheixen moltas vegadas, y poderosament, en sa vitalitat y desenrotllo; ells determinan, ab freqüencia, lo camí que las entitats recorren, y ells donan alguna volta origen á actes trascendentals que no sols influheixen en la vida interior de la corporació sino que tenen grandíssima transcendencia pe'l públich. Entenentho aixís, la Junta Directiva ha cregut que sería una resolució lloable y mereixedora de vostre aplauso la creació del cárrech de Cronista del ORFEÓ CATALÁ, cárrech purament honorífich y deslligat de tot carácter administratiu. Lo Cronista, si vosaltres confirmeu l'acort de la Junta Directiva, deurá registrar tots los fets, tots los detalls, hasta los més petits, que directa ó indirectament tingan relació ab l'ORFEÓ CATALÁ; deurá escriurer lo que 'n podríam dir la vida

íntima d' aquesta institució, de tal manera, que 'ls que més endavant la llegeixin puguin penetrar en lo més amagat de nostres pensaments y sentir los més íntims secrets de nostres cors; en una paraula, que 's puguin identificar ab nosaltres y viurer, ab la imaginació, la mateixa vida que nosaltres vivim.

Perque arribaren fins al fons de l' ànima de tot bon català, cap de vosaltres—n' estich segur—haurà oblidat los graves insults que en plé Congrés dirigí un diputat á la nostra noble y desgraciada Catalunya y á la digníssima persona que llavors ocupava l' Alcaldía de Barcelona. L' ORFEÓ CATALÁ, que porta fins á la idolatria son amor y adoració á la Patria Catalana, y que comparteix, ab totes las personas honradas y de recta conciencia, sa admiració per los grans prestigis y virtuts cívicas del Dr. D. Bartomeu Robert, protestá indignat de las agressivas manifestacions del diputat aludit en un telegrama dirigit al President del Consell de ministres, y dirigí al Dr. Robert un missatge fentli avinentas la gran consideració y fonda estima que per ell sent la nostra Corporació.

Tots los catalans que volen que torni nostra Patria á ésser senyora y reyna de lo seu, sense altres llassos ni lligams que 'ls que ella mateixa 's posi pera mellor poder realisar los fins que Deu ha encomanat á tots los pobles grans y virils, sentim inmensa estimació y veneració fondíssima per lo eminent Doctor Morgades, fill predilecte de Catalunya y preclar primceps de la Iglesia. Ademés de sas especials condicions de caràcter, sa ciencia, sas virtuts y sas demás qualitats personals que 'l fan mereixedor del carinyo y respecte de tots los bons patricis, l' ORFEÓ CATALÁ no pot oblidar ni oblidará may, que fou éll qui, en lo temple que en nostra Montanya Santa aixecá la pietat á la Santíssima Advocada dels catalans, demaná pera l' ORFEÓ y sa Senyera la protecció y la gràcia del Deu de las bondats, y que fou éll qui 'ns encoratjá á seguir y á dur fins a terme la obra santa que estem reali-

sant y que fou ell qui nos dirigí, sabís y sanitosos consells de qual eficacia, Catalunya y nosaltres, n'estém ja recullint los fruyts. Natural era, donchs, que l'ORFEÓ CATALÁ sentís batregar son cor de goig inefable al veurer nomenat al Doctor Morgades pera regir la diócesis de Barcelona y que acudís á reiterarli sas protestas d'adhessió y respecte. Si alegres hi anaren, los encarregats de cumplir aquest acort de la Junta Directiva, ben joyosos n'eixiren; donchs lo virtuós Prelat ademés de ferlos un rebuda molt carinyosa prodigá, tota mena de lloansas á nostra societat.

Donan goig de veurer los armaris de nostra Biblioteca y Arxiu musical, atapahits de tantas y tan escullidas obras dels grans mestres de la antiguitat y de las mellors y més inspiradas dels compositors moderns. Ab tot y ésser gran l'espai y lo mobiliari que hi tenim destinats, aviat resultarán insuficients y 'ns haurém de preocupar per buscarne d'altres ahont colocar tals tesoros. Avuy hi guardém 494 obras y 10.787 particellas, perfectament classificadas y ordenadas per nostre laboriós arxiver D. Antoni Roca, que ab una voluntat inagotable, ab una constancia persistent y ab suma inteligencia, hi ha dedicat pera lograrho, dos anys seguits, tots los moments que sas particulars ocupacions li han deixat lliures. Gracias á la generositat del nostre Director Artístich don Lluís Millet, que las ha regaladas aquest any, s'ha aumentat lo catálech de las obras que possehim ab las següents: *Rom-m' herbei, Tod!* (Vina aquí, Mort) inspirada en una obra de Beethoven;—*Deutsche Volkslieder*, (Cansons populars alemanyas) de Brahms;—*Fünf Gesänge*, (Cinch cansons) pera chors mixtos, del mateix autor;—*Volksthümliche Lieder*, (Cansons populars) de Hiller;—*12 Lieder und Romangen*, (Chors y romansas pera donas, en dos volums) de Brahms; y *Gesänge*, (Cansons pera chors de donas ab acompanyament de duas trompas y arpa), de Brahms també. Ademés un altre soci 'ns ha regalat dos tomos ab 243 cansons populars portugueses.

ab Las obras ab que s' ha enriqueit la nostra encare avuy modesta Biblioteca literaria son las següents: *Historia de Cataluña*, (11 volums); *Las Calles de Barcelona en 1865*, (3 volums); *Los Trovadores*, (4 volums); *Los Juegos florales en España*, *Memorias y Discursos* (1 volúm); *Novelas*, (3 volums); *Disquisiciones históricas*, (1 volúm); *En el Ministerio de Ultramar*, (2 volums); *Mis recuerdos de Italia*, (1 volum); *Piedra y Montserrat*, (1 volum); *Poesías Catalanas*, (2 volums); *Poesías*, (2 volums); *Las guerras de Granada*, (1 volum); *Tragedias*, (1 volum); *Tragedias*, en catalá, (2 id.); *Lo Pyrineu*, (1 id.); *Poesías completas*; *Historias y Tradiciones*; *Instituciones y Reyes de Aragón*; *El Regionalismo y los Juegos Florales*; *Lo Romiatge de mon ánima*; *Cristobal Colon*; *A granel*; *Celistias*; *Islas Filipinas*; *Epistolario*, (2 volums); *Añoranzas*, (1.ª y 2.ª edició); *Al pié de la Encina*, (1.ª y 2.ª edició), regaladas per son ilustre autor l' Excm. Sr. D. Victor Balaguer; y lo tomo de poesías de *De sol á sol*, d' en Evelí Doria y Bonaplata.

La afició dels nostres socis á aprofitarse d' aytals elements d' ilustració y de cultura, lluny de minvar, ha anat creixent, gracias á Deu, de día en día. En las horas en que habitualment concorren á aquesta casa, possible es que 's troben deserts la major part de las dependencias; mes en la sala de lectura y en la del piano hi trobareu sempre, ab tota seguretat, alguns dels nostres companys que, consultant algún llibre ó estudiant alguna partitura, enriqueixen sa inteligencia ó delectan son esperit.

Continuem sostenint las més amistosas y corals relacions ab las corporacions que en anys anteriors vos he anomenat y ab molts altres ab las quals, en lo present, hem fet coneixensa; y si bé ab motiu de la vinguda de la esquadra francesa y del concert que en son obsequi organisá l' Ajuntament de aquesta ciutat tinguerem alguna discussió ab l' Associació de coros de 'n Clavé, filla segurament dels informes equivocats que sa Junta Directiva rebé y que la nostra no pogué menys

de rectificar, posant las cosas en lo degut lloch, no per aixó han suferit la més petita desviació las bonas y afectuosas corrents de simpatía y germanor que ab tan honorable entitat nos han juntat sempre. Posantla, donchs, á ella en primer terme, he de citar las següents societats corals á las que debem agraïment per las demostracions d'afecte que 'ns han prodigat: «Associació de Coros d'en Clavé»; «Orfeón Pamplo-nés»; «Lo Planter», de Vilassar de Mar; «La Palma», «La Perla», y la «Antiga Fraternitat», de Mataró; «L' Orfeó republicà», y «La Protectora», de Palma de Mallorca; «La Capella», de Manacor; la «Unión Orensana», de Orense; la «Société chorale Niçoise», de Nice; la «Societat coral», de Masnou; la de Sant Feliu de Codinas; lo «Orfeón gerundense», y lo «Coro Federal», de Gerona; la «Unión popular Vilasacrense», de Vilasaca; la «Borrasanense», de Borrasá; la «Unión Darniuense», de Darnius; «Los Picapedrers», d'Avinyonet; «El Parral del Pirineo», de Campmany; «El Maiz», de Cabanas; «La Garrigasense», de Garrigás; la «Unión Llersense», de Llers; l' «Antiguo Eco del Pirineo», de la Junquera; la «Unión Viurense», de Viure; «La Amistat» y «La Erato», de Figueras. També guardará l'ORFEÓ CATALÁ perdurable agraïment, per las entusiastas y encoratjadoras demostracions de simpatía que ha rebut del «Fomento de los distritos de la Lonja y del Borne», d'aquesta ciutat; de la «Agrupació Catalanista», de Vilassar de Mar; de la «Nova Constancia», de Mataró; del «Centro instructivo obrero» y del «Círculo Mallorquín», de Palma de Mallorca; de la «Agrupació Catalanista de Mollet»; de la «Agrupació Catalanista de Sitges»; del «Centre Catalanista de Gerona»; del «Cassino Menestral», del «Círculo Apolo» y del *Sport-Club*, de Figueras; del «Centre Catalá» de Castelló d'Ampurias, y dels «Segadors», de Sans.

Finalment, durant l'any prop-passat l'ORFEÓ CATALÁ s'ha vist honrat y distingit ab públicas y preuhadas manifestacions d'aplausó ó ab encoratjadors y richs obsequis, per las següents corporacions oficials: Diputació provincial de Mallorca y Ajuntaments Constitucionals de Mataró, de Pal-

ma, de Barcelona, de Camprodón, de Masnou, de St. Feliu de Codinas, de Vilanova y de Figueras.

A totes ellas, tant á las nostras germanas d' art com á las que ab nosaltres creman incens en l' altar de la Patria; tant á las purament particulars com á las que están revestidas de carácter oficial; tant á las que propagan entre sos individuos la instrucció com á las que 'ls proporcionan jornadas de esbarjo y expansió; á totes queda l' ORFEÓ CATALÁ fundament agraht y á totes correspondrá are y sempre fins allá hont sas forsas arribin.

No solzament del públich y de molts entitats corporativas ha rebut l' ORFEÓ CATALÁ afalagadoras probas d' estimació y aplauso sinó també de la prempsa, tant política com literaria, científica com artística Fullegué las coleccions de «La Renaixensa», «La Veu de Catalunya», el «Diario de Barcelona», «Las Noticias», «La Opinión», «La Nació Catalana», «Lo Teatre regional», «La creu del Montseny», «La Atlántida», «La Costa de Llevant»; «La Veu del Montserrat», «La Veu del Vallés», «L' Autonomista», de Gerona; «Lo Geronés», «L' Ampurdanés», «La Lucha», «El Distrito», (de Palafrugell), l' «Heraldo de Gerona», «El Correo de la tarde» y lo «Diario», (de Gerona); «La Escoba», (Figueras) «Lo Pi de las tres brancas», «La Frontera», (Camprodón); «Le Soir», «L' Estaffette», «Le Nacional», «La France», «Mondaine», y altres de París; aixís com «La Almudaina», «La Ultima Hora», «La Roqueta», «El Liberal», «La Unión republicana», y «Mallorca dominical», tots ells de la *Illa daurada*; lo «Diario de Vilanova y Geltrú», y lo *Boletín musical de Valencia*; fullegeulos y veuréu quant paper, quanta tinta y sobre tot cuanta simpática benevolensa y quants encoratjadors elogis han esmersat en favor del ORFEÓ CATALÁ. Que Deu los ho pagui tant bé com nosaltres los ho agrahtim.

Llarga vos haurá semblat probablement la llista d' entitats y corporacions á qui debem gratitut eterna; donchs encare no es acabada. Encare tinch d' afegirhi, si haig de donar

satisfacció á vostres sentiments tant individuals com colectius, multitud de comissions de admiradors del ORFEÓ CATALÁ residents á Manresa, Cardona, Vilafranca, Canet, Badalona, Vilassar de Mar y altres poblacions que en son desitj d'obsequiarnos y aplaudirnos sollicitaren una visita de nostra secció coral; convits que, l'ORFEÓ, ab greu pena no pogué acceptar á pesar de nostre afany per complaure á eixos corals y benvolguts amichs y de nostre viu desitj de fomentar l'esperit catalanesch que arreu impera, y d'enfortir lo nostre admirant las bellesas incomparables que ab pródiga má ha ves-sat lo Creador en totas las encontradas de nostra estimada Patria.

Com ja os he dit, lo Comptador y 'l Tresorer vos donaràn conte detallat del nostre estat económic. Aquí bastará consignar, pera satisfacció de tots, que durant aquest any l'ORFEÓ ha liquidat tots sos deutes y l'ha acabat ab un sobrant en caixa de mes de 5.000 pessetas.

Y are parlém de lo que havém fet en lo concepte artístich. Aquest any, com l'anterior y com sempre, desde que 's fundá l'ORFEÓ CATALÁ, hem treballat un día y un altre día, sens treva ni repós, pera fernos més y més mereixedors del gran renom que 'ns hem guanyat, pera fer més y més estimada nostra preciosa música popular y pera contribuir ab nostras modestas forsas á dignificar més y fer més venerada la propulsora de tots nostres entussiasmes, la excelsa Catalunya.

Aquest any, com sempre, hem extés tot lo possible entre nosaltres la instrucció musical; hem ensajat, pulit y repulit l'execució de nombrosas é inspiradas composicions dels nostres mestres nacionals y d'alguns d'extrangers, y quan hem cregut que la nostra obra era ja digna del nom del ORFEÓ, quan nos ha semblat que nostre treball, dins de la imperfecció humana, ja no podía perfeccionarse més, l'hem ofert al

públich. Aquest any, com sempre, obehint á un impuls irresistible, fascinats y atrets per nostra rica Senyera, units y compactes, fent un sol cos y portats per un sentiment únich, hem exercit lo nostre apostolat aquí y fora d' aquí, ventant y arborant lo foch del amor patri, fent brillar ab tot son esplendor las gayas bellesas de la música del nostre poble, fent naixer lo gust en lo públich per l' art sério, enlayrat y digne.

Hi han hagut dificultats? Han calgut lluytas? A la vista cap, ni una.

Mestres meritíssims; coristas entussiasas, inteligents y laboriosos; socis protectors resolts y despresos; feyna agradosa al cor y al esperit; públichs compostos de gent catalana; tot, tot, s' ha ajuntat pera afavorir al ORFEÓ CATALÁ en sa patriótica y civilisadora tasca; tot s' ha reunit pera ferli abundosa la cullita.

Pera alcansarla no ha calgut cambiar pera res sas costums ni sa organisació. Seguint lo camí trassat desde sos comensos y que ab tant certera mirada descubriren sos fundadors, ha lograt realisar gran part de sos ideals. Ell que no se'n separi, que ab seguretat arribará á la meta per aquells somniada.

Per aixó en la organisació interior dels nostres treballs no hi notaréu gran diferencia respecté de la que tenian los anys passats.

L' ordre y distribució d' ensenyansas d' aquest curs es com segueix:

SECCIÓ DE NOYS

(DIMARS, DIJOUS Y DISSAPTES)

Deixebles: de 12 á 2.—*Solfeig teòrich y pràctich*, per lo soci y mestre D. Joan Salvat.

» de 6 á 7.—*Solfeig y Vocalisació*, per lo mestre D. J. Salvat.

Coristas: de 5 á 7.—*Solfeig superior, Teoria y Conjunt*, per lo soci y mestre D. Joseph M.ª Comella.

SECCIÓ DE SENYORETAS

(DILLUNS Y DÍMECRES)

- Coristas: de 8 á 10.—*Solfeig*, per las socias Srtas. Pilar Cardona,
Pilar Roca y Dolors Millet.
» de 8 á 10.—*Vocalisació*, per la mestra D.ª E. Wehrle.
» de 8 á 11.—*Solfeig superior y Conjunt*, per lo mestre don
J. M.ª Comella.

(DIVENDRES)

- Coristas: de 8 á 9.—*Vocalisació*, per la mestra D.ª E. Wehrle.
» de 8 á 10.—*Solfeig y Teoría*, per lo mestre D. J. M.ª Comella.

SECCIÓ D' HOMES

(DILLUNS, DIMECRÉS Y DIVENDRES)

- Deixebles: de 9 á 11.—*Solfeig teòrich y pràctich*, per lo soci y mestre
D. Joan Salvat.
Coristas: de 9 á 11.—*Vocalisació y Conjunt*, per lo soci y mestre di-
rector D. Lluís Millet.

LAS TRES SECCIONS

(DIMARS Y DISSAPTES)

- Coristas: de 9 á 11.—*Lectura á primera vista y Conjunt coral*, per
lo mestre director D. Lluís Millet.

Heus aquí lo moviment, que, respecte del any passat, ha tingut lo personal de nostra Secció coral:

	1899			1900		
	DEIXEBLES	CORISTAS	TOTAL	DEIXEBLES	CORISTAS	TOTAL
Secció de noys. . . .	44	43	87	32	46	78
» senyoretas. . . .	10	49	59	8	54	62
» homes. . . .	25	80	105	21	98	119
TOTALS. . . .	79	172	251	61	198	259

Puntualitat en assistir á las lliçons y ensaigs; aplicació constant, afició extraordinaria, inteligencia y bona voluntat sens límits pera aprofitarse de las ensenyansas de sos mestres: heus aquí las qualitats que han demostrat possehir tots los coristas. Ben mereescuda tenen donchs la estimació y afectuosa simpatía que tots nosaltres sentim per ells y ben acreedors son dels aplausos que reben del públich cada vegada que d' ell s' han fet sentir. L' ORFEÓ, la bona música y la Patria 'ls hi deuen gratitut; y aixís també en aquest acte oficial els la consigna la Junta Directiva.

No menys mereixedor de nostras alabansas es lo professorat auxiliar, compost com he dit fa poch, de las senyoretas Millet, Roca y Cardona, que no han escatimat jamay sa activitat, son zel y sa ilustració pera que l' ORFEÓ CATALÁ segueixi ocupant lo primer lloch entre las corporacions que propagan la instrucció musical. Y ja que dits professors auxiliars no tenen altre recompensa que la satisfacció interior produhida en la conciencia per la realisació d' una obra tant meritòria, feu vostre, jo os ho prego, l' expressiu vot de gracias que la Junta Directiva te l' honra de proposarvos á son favor.

A D.ª Emerenciana Wehrle, al Subdirector D. Joseph M.ª Comella, á D. Joan Salvat, y al devant de tots ells al Mestre Director D. Lluís Millet, no vos proposo que 'ls dedi-

quéu un aplauso, ni un vot de gracias, ni cap demostració externa de simpatía, porque ni vosaltres ni jo trobàriam cap medi d'expressió prou eloqüent ni prou gráfich que interpretés la gratitut y la admiració fondíssimas que sentim vers ells, servidors y esclaus ab tota l'ànima y á totas horas del progrés del ORFEÓ CATALÁ. Ni tant sols vull recomanarvos que 'ls concediu en vostres sentiments íntims de estimació y simpatía personal un lloch distingit y predilecte, porque sé que ja fa temps l'ocupan en vostre cor ahont subsistirán intensos y dominants mentres la llum de l'inteligencia guíhi nostras vidas.

Pera la bona marxa interior del coro, lo bon ordre y facilitat en los ensaigs, concerts y excursions, tant lo Bibliotecari com la Direcció artística y la Junta Directiva s'han vist perfectament secundats y ab molt bon zel auxiliats per los excelents consocis nostres, senyoretas Cardona y Roca (Loreto) y senyors Claudi Palau, Massagué (Abdón), Castells (Tomás) y Guerrero (Antoni), caps de corda respectivament de las tiples, contralts, tenors primers, id. segons, barítonos y baixos. La bona voluntat ab que han treballat y sos estimables serveys no sols mereixen que se'n fassi menció en aquest acte, sino que sigan recompensats ab los regraciaments de la Junta Directiva qu'are jo faig públichs y que vostres aplausos segurament confirmarán.

Los días 28 y 29 d'Agost celebrarem los examens dels deixebles de la nostra secció coral, essent lo resultat tan satisfactori com l'obtingut en anys anteriors. Bastará, pera demostrarho, consignar que dels 34 examinats obtingueren la calificació de *Notabilissim* 6, que foren Antoni Colomé y Saborit, Ramón Clará y Soler, Vicens Sala y Alegri, Francisco Sala y Barceló, Juan Alsina y Marras y Antoni Guilera y Camarasa; la de *Notable* Joseph M.ª Blasi y Torrus, Joseph Escayola y Font, Enrich Montaña y Daunís, Jaume Nabas y Ma-

teu, Joan Rafel y Surell, Joseph Tuset y Borrell, Antoni Huart y Sanjuan, Ricart del Cor y Munné, Faustí Jordana y Tarsol, Ricart Puigjaner, Jaume Mabras y Vives, Joseph Pons y Cubelles, Joaquim Sampietro, total 13; y la de Bo 7 que foren Antoni Alsina y Marras, Narcís Casas, Joseph Miró y Bach, Emili Baró y Brilles, Vicens Amat y Asbert, Antoni Triadó y Carbonell, Joseph Reixats y Palau. Tots los altres foren aprobats, menos tres que foren suspensos.

Pera no allargar massa aquesta Memoria y no portar al extrem l'abus que faig de vostra benevolensa no entro en mes detalls de la nostra vida interior. No puch ni dech, á pesar de tot, deixar d'esmentar los repassos-concerts que cada primer diumenge de mes, á la tarde, organisa lo nostre Director y que tant agrahts son per los nostres consocis, que á cada audició íntima de aquesta mena omplen de gom á gom tots los salons d'aquesta casa. Aquestas festas tenen pera nosaltres l'atractiu de fernos assaborir, á dossis regulars, las bellesas de detall, las filigranas d'execució que 'l nostre Director sab fer destacar d'entre l'hábil interpretació dels coristas, bellesas y filigranas que per lo general no s'aprecian en las públicas audicions de conjunt.

Y are parlem, si vos es grat, dels nostres actes públichs.

Lo día 22 de Janer de 1899, inaugurarem la série de audicions públicas, corresponents al citat any, ab un concert celebrat á las 4 de la tarde al Teatre Lírich en obsequi dels socis protectors del ORFEÓ. ¿Vos ne recordeu? La gran sala d'espectacles d'aquell magnífich temple del art era plena de gom á gom; ni en la platea, ni en las gradas del públich, ni en las galerías, ni en los passadissos, ni en lo mateix vestíbul y escalas hi cabía una persona mes. Tanta fou la concurrencia que 'ls mateixos socis y hasta algún diari censuraren al ORFEÓ per haver prodigat fins á tal punt las invitacions, sense tenir en compte, per una part, los compromisos que pesan

sobre 'ls organisadors d' aytals concerts, y per altra l' afany, lo verdader frenesí que sent lo públich pera cóncorrer á nostres festas artísticas.

Lo programa executat fou lo següent:

PRIMERA PART: *Cant de la Senyera* y *Lo Pastoret*, Millet; *Lo Rosinyol*, Mas Serracant; *Als nens petits* y *Las Balladas de Lormont*, Cessar Franck; *Hivernenca*, Noguera.—SEGONA PART: *Las Sagetas qu' amor tira...* Brudieu; *¡Oh, quin bon eco!*, Roland de Lassus; *Ave verum*, Josquin de Prés; *Aucellada*, Janequin.—TERCERA PART: *L' emigrant*, Vives; *Las Flors de maig* y *Los Xiquets de Valls*, Clavé; *Los Segadors*, Millet.

Los aplaudiments que desde la aparició de la Senyera fins molt temps després d' acabar lo concert se sentiren en lo Teatre Lirich no tenen fi ni compte. Lo públich admirat per los primors d' execució dels nostres coristas y seduhit per las bellesas musicals de las composicions del programa, demanava la repetició de totas ellas, haventse d' accedir á la de lo *Rosinyol*, l' *Hivernenca*, l' *¡Oh, quin bon eco!*, l' *Aucellada* y los *Segadors*.

En aquest concert donarem la primera audició de *Als nens petits*, *¡Oh, quin bon eco!*, *Ave-verum*, *Aucellada* y *Flors de maig*, quals mérits musicals posá ben bé de relleu la nostra intel·ligent massa coral guiada per la incomparable batuta de en Lluís Millet Aquestas pessas com *Los Segadors*, que foren escoltats per tothom á peu dret, provocaren una serie d' explosions entusiastas del sentiment patriòtic de la concurrència que coronava los finals tant ab aplausos com ab virils y repetits viscas á Catalunya, al ORFEÓ y á Millet.

Al acabarse la 2.ª part una comissió de vehins de Tarrassa entregá al nostre Director, ánima del ORFEÓ, una artística planxa d' argent ab la següent inscripció: VI Novembre MDCCCXCVIII. Al ORFEÓ CATALÁ de Barcelona, sos admiradors de Tarrassa, joia que l' ORFEÓ estimá moltíssim y conservarà orgullós com un dels mellors recorts de sas gestas artísticas.

Vosaltres, los executants, bona recordansa'n guardareu

sempre d'aquella memorable tarde en que ab tanta justícia com prodigalitat vejereu apreciats y recompensats vostres mèrits; y nosaltres, los oyents, tampoch los oblidarem may los inefables goigs artístichs que'ns fereu assaborir. Ja que nosaltres no podem, que Deu, la Patria y l' Art vos ho paguin.

Lo día 20 de Mars celebrarem un altre concert. Eram en temps de Quaresma, época de reculliment y penitència, y 'l programa fou adequat á las circumstancies. Heuse 'l aquí:

INTRODUCCIÓ: (Cant gregorià) «Aleluia» (*Justus germinat.*)—PRIMERA PART: (Escolas flamencas, francesa italiana.) *Ave-verum*, Josquin de Près; *Pulvis et umbra sumus*, Rolland de Lassus; *Miserere mei, Deus*, Allegri.—SEGONA PART: (Palestrina.) *Improperia* (dos chors;) *Stabat Mater* (dos chors;) *Pecantem me quotidie* (motet á 5 veus,) Palestrina.—TERCERA PART: (Escola espanyola.) *Emmendemus in melius*, Morales; *Tenebræ factæ sunt; O magnum mysterium*, Victoria.

Lo públich, no tant nombrós com en concerts d'altre índole, pero tot ell escullit é inteligent, feu plena justícia al mèrit dels nostres coristas, á la inteligencia é ilustració del nostre Director y al genis de Rolland de Lassus, de Palestrina y de Victoria, quals composicions hagueren de repetir-se. Lo anorreament que aclapara al home al sentir aquell trist *Pulvis et umbra sumus*; las sentidas queixas de dolor fondíssim, esperitual, del Redemptor, que inspiraren á Palestrina son *Improperia*, y l'espant, lo terror, lo panich aniquilador de la naturalesa tota en lo moment suprem en que l'ànima del Home-Deu abandona sa mortal vestidura foren tant maravellosament expressats per aquells autors tant genials com fonda y sincerament religiosos, y foren interpretats per lo coro ab tanta perfecció, tanta delicadesa y sentiment, que 'l públich, cor prés d'una impressió profundíssima, se sentí transportat á las regions etéreas ahont tot lo material y tangible desapareix y sols lo sentiment y l'esperit hi imperan.

Moltas y molt bonas cosas ha fet fins avuy y farà si á Deu

plau d'aquí en avant l'ORFEÓ CATALÁ; mes no n'ha fet ni'n farà gayres de més meritorias que la realisada aquell día.

Lo Sr. D. Terenci Thos y Codina, que tant ha fet ab sos treballs, ab sa ciencia y ab sa activitat per lo progrés y cultura de la nostra Patria, s'interessá vivament pera que la secció coral del ORFEÓ CATALÁ anés á Mataró, lloch de residencia del esmentat senyor, á fi de executar en la iglesia de Sta. María la missa de Palestrina anomenada del Papa Marcello, y un concert en lo teatre d'Euterpe. Estudiats tots los detalls administratius y preparada per lo Director la part artística, la excursió's verificá lo día 9 de abril.

Ben agradosa resultá pera tots nosaltres aytal sortida, donchs además de la natural satisfacció que procura tot acte beneficiós pera Catalunya y pera l'ORFEÓ, ne tinguérem moltes d'altres. En lo tren encare, y mentres respiravam las sanitosas marinadas del nostre mar Mediterrá y contemplavam las bellas naturals de nostras costas, y las bonicoyas poblacions de nostra platja llevantina, nos vejerem honrats, al passar per Vilassar de Mar, ab la salutació del coro d'aquella vila «Lo Planter», que ab sa hermosa senyera acudí á la estació, y ab la de la Agrupació catalanista de la mateixa població que, pera honorarnos més y pera fer més pública ostentació de sa simpatía envers nosaltres, issá en son edifici social lo sagrat emblema de nostra benhaurada Patria. Allí mateix tinguerem ja lo plaher d'encaixar nostras mans ab las de una comissió del coro mataronés «La Palma», que impacient pera demostrárnos son afecte s'adelantá expressament á darnos sa benvinguda. Junt ab ella arrivarem á Mataró, ahont trobarem las massas corals de «La Palma», de «La Perla» y de la «Antiga Fraternitat» que ab sos penons corresponents vingueren á festejarnós. Precedits per ells, acompanyats per un públich nombrosíssim y presidits per nostra senyera anarem á la casa de la vila, á la que ab prou feyna pogué pujar una comissió de la Junta Directiva pera saludar al Ajuntament; tanta era la munió de gent qu'omplía la vía pública. Presen-

tada per lo Sr. Thos, la referida comissió escoltà de llabis del il·lustrat Alcalde de Mataró, Sr. D. Antoni Sans, paraules afectuosíssimes de benvinguda, lloansas entussiasmas pera nostra institució y tots los oferiments necessaris pera fer agradable nostra breu estada en aquella hermosa ciutat. Sota dels endomassats balcons de la Casa Consistorial correspongué lo coro á tan simpática acullida entonant ab vigorós accent lo *Cant de la Senyera*, que fou escoltat y aplaudit ab entussiasme per la inmensa gentada que ho omplía tot, plassa, carrers pròxims y vestibul y salons de la Casa comunal.

Desd' allí 's dirigí la massa coral al temple de Sta. Maria, plé també de gom á gom á pesar de sas proporcions grandiosas. Allí, mentres lo sacerdot celebrava lo sant sacrifici, elevá nostra massa coral als peus del Altíssim los sublims cants de la missa del papa Marcello; durant l' ofertori entoná lo *Magnum mysterium* de Victoria y al final de tot lo *Coral á boca tancada* de n Millet.

Després del dinar, animat y divertit com ho son sempre los ápatos que 's fan en companyia de nombrosas personas á qui uneix la simpatia y una franca y afectuosa amistat, se traslada lo cos coral del Orfeó al teatre de Euterpe. Aquest estava plé á desdir d' una concurrencia jamay vista. Jo no diré que la franca hospitalitat dels mataronins que en aquesta ocasió se manifestá á favor nostre ab tota mena d' expressivas demostracions, no fes més ruidosas y exaltadas las manifestacions d' entussiasme del publich per nostre coro, pero seria aclucar los ulls y no volguer acceptar la evidencia dels fets lo ductar que en l' éxit obtingut hi tingueren gran part lo selecte del programa y lo perfecte de sa interpretació.

Lo prógrama fou lo següent:

PRIMERA PART: *Cant de la Senyera*, Millet; *Hivèrnenca*, Noguera; *Oh quin bon eco!* R. de Lassus; *Acellada*, Jannequin.—SEGONA PART: *Los Pescadors*, Clavé; *Cançó de Maig*, Borrás de Palau; *L' Emigrant*, Vives.—LO *Cant dels aucells*, Millet; *Los Xiquets de Valls*, Clavé.—TERCERA PART: *La Vierge bressant*, C. Franck; *Peccantem me quotidie*, Palestrina; *La Bandera catalana*, G. Robles; *Los Segadors*, Millet.

Al acabarse la execució de cada número d'aquest pomell de flors artísticas l'entussiasme d'aquell nutrit auditori se traduhía en unánims y llarguíssims picaments de mans especialment després de cantarse *¡Oh quin bon eco!* y la *Aucellada* (que s'hagueren de repetir,) lo *Cant dels aucells*, los *Xiquets de Valls*, la *Verge bressant* y la *Bandera catalana*. Al final de aquesta y á repetidas instancias del públich tingué que presentarse lo Sr. García Robles, qui, com cada vegada que's canta sa valenta composició, fou llargament ovacionat. També demaná la concurrencia que sortís á rebre sas manifestacions d'entussiasme lo Sr. Borrás de Palau, després d'executarse sa preciosa *Cançó de Maig*; mes la excessiva modestia d'aquest distingit consoci nostre privá á sos paisans de demostrarli á la cara sas vivas simpatías y fonda admiració. Al final de la segona part, fou tant l'entussiasme del públich, tan vivas y reiteradas sas aclamacions, que pera correspondrer á sa galanteria's vegé obligat lo coro á cantar lo *Sant dilluns*, de Otto, que provocá també las més expressivas manifestacions d'agrado. Lo número final, *Los Segadors*, fou escoltat per tots los concurrents, inclús las senyoras, á peu dret, y com sempre, fou rematada sa execució ab generals y frenétichs viscas á Catalunya.

Satisfets nostres coristas del resultat artístich de son treball y ab los cors vessant alegría en vista de las simpatías que habían recullit per nostra institució, acudiren al local de la societat «Nova Constancia,» ahon foren obsequiats ab un berenar, que amenisá, cantant á solo algunas estrofas dels *Segadors*, lo nostre entussiasta y distingit soci corista Abel Bonet, qui's vegé acompanyat en la tornada per las veus de tots los concurrents y aixordadors viscas á Catalunya y al ORFEÓ CATALÁ.

Si agradós fou lo Deu vos guard que la magnífica ciutat de Mataró'ns doná, no fou menos expressiu y carinyós son adeussiau. Si al matí aquells industriosos, ilustrats y cultíssims fills de nostra terra exercían, com lo poble catalá sab ferho, la virtut de l'hospitalitat, á la nit ja no era al hoste á qui despedían, sino al germá benvolgut ab qui plegats ha-

vían gaudit de las sublimitats del art y ab qui junts havían sentit bategar son cor d' amor per la santa Patria. Per aixó durant la llarga estona que tinguerem que esperar lo tren que 'ns havia de retornar á Barcelona tots nos vejerem acompanyats y solícitament atesos per los Srs. Thos y Codina, y per altrás moltíssimas personas distingidas que ab sa galantería extrema nos feyan desitjar que 's retardés més y més la hora de separarnos d' ellas.

Voleu saber are lo resultat d' aquesta excursió? A Mataró, feya més de dos anys qu' alguns bons fills de la Patria catalana intentavan constituhir una agrupació catalanista; mes per no trobar l' esperit públich prou ben preparat ó per altrás causas que ignoro, eixas enlayradas intencions no havían pogut, de cap manera, realisarse. Nostres cants lograren en un día lo que dos anys de continuats é inteligents esforços no havían conseguit. L' esperit patriótic de Mataró 's despertá y un mes després de la nostra visita alguns dels que m' escolteu, en representació d' una altre entitat, hi anaveu á inaugurar la constitució de la agrupació catalanista. Gracias donchs á nostres cants Catalunya compta desde llavors ab una colla més de valents y decidits defensors de sas llibertats y de sas salvadoras aspiracions. Que Deu la protegeixi y li donga próspera vida!

Are 'm toca parlar de la excursió que 'l mes de Maig va fer l' ORFEÓ á l' Illa daurada, á la hermosa y patriarcal Mallorca. Pocas vegadas, com aquesta, he deplorat ma falta de condicions d' escriptor, perque en sos detalls y en son conjunt, en lo concepte artístich y en lo patriótic, tant en lo senzillament impressionista com en lo trascendental y permanent, la nostra anada á Mallorca es un dels fets més notables que 's registrarán en la historia del ORFEÓ CATALÁ.

Varias vegadas havían intentat, alguns bons amichs y admiradors del ORFEÓ que á Palma y altres punts de la illa resideixen, la empresa d' organisar una excursió á la major de las tres balears germanas; més sempre, dificultats d' ordre

económich, s'havían oposat á la realisació d'aquest viu desitj que, nosaltres, ab ells compartíam. En aquesta ocasió's repetí un fet que ja comta nombrosos antecedents en la nostra vida corporativa: axó es, que la iniciativa, l'esfors y'l desinterés particular, posant á salvo 'ls interessos del ORFEÓ, van resoldre los problemas que la entitat social per prudencia y previsió no pot arrostrar sense comprometre sa estabilitat y pervindre. S'iniciá, donchs, entre nosaltres un empréstit perá cubrir en sa major part los gastos qu'havía de ocasionar la empresa, y en pochihs días se suscrigué ab excés la cantitat prefixada, quedant aixís satisfactoriament descartat lo problema económich.

Nolat per nosaltres lo vapor «Palma» á fi de que 'ls nostres coristas no haguessen d'abandonar sos quefers més que lo temps exstrictament necessari, ells ab bon nombre de socis protectors y la major part dels individuos de la Junta Directiva s'embarcaren á la tarde del día 20 de Maig y á las 7 del vespre. Ab lo vaixell vestit de tota gala y onejant en lo punt més enlayrat, presidint á totas las altres, la nostra bandera nacional, s'emprengué la poética excursió ab una mar quieta, mansa, tranquïla, plana com un espill. Catorze horas després, saturats los pulmons ab las emanacions sanitosas de l'atmósfera marítima, regenerada la sang ab l'oxígen vivificador, ab la alegría en los rostres y l'entussiasme á l'ànima, admiravam las bellasas indiscriptibles de la costa mallorquina y fondejava lo vapor en lo preciós port de Palma.

Ja desde 'l primer moment nos poguerem convencer de que sería en extrem carinyosa y simpática la acullida que á Palma obtindríam, donchs desde qu'ovirarem los molls del port los vejerem poblats d'una gentada inmensa que onejant sos mocadors y ab crits d'alegría saludava nostra arribada. Avans de desembarcar nos vejerem honrats ab la visita de multitut de comisions del «Orfeó Republicá» y de «La Protectora», de Palma, y de la «Capella de Manacor», de tots los diaris de Palma, del Ajuntament y Diputació etc. etc., que pujaren á bordo perá saludarnos y oferirnos franca hospitalitat, escoltant de llabis del Sr. Rosselló, President de la Di-

putació provincial, que fou qui parlá en nom de tots, encoratjadoras paraulas de salutació, simpatía y franca germanor.

Baixats en terra, y saludats, ab forts picaments de mans y viscas atronadors, per la gernació que 'ns esperava encaminarem nostres passos á l' Iglesia de Sant Gayetá, ahont ohirem missa, y dirigirem nostra salutació á la Regina del Cel ab los inspirats Goigs de Brudieu. Cumplert aquest deber acudirem al palau de la Diputació provincial, ahont s' hi havían reunit las personas més distingidas de la ciutat ab tots los Diputats y son President, als quals, lo nostre, endressá respectuós parlament de salutació á tota la terra mallorquina y á las dignas personalitats que la representavan. A tals paraulas correspongué lo citat Sr. Rosselló ab altres afectuosíssimas, desitjant que 'ns fos agradosa nostra estada en la illa que de cor y de fet era germana nostra desde que 'l rey Don Jaume aná á deslliurarla del opressor sarrahí, y oferint al ORFEÓ, en nom de la Corporació que presidía, una riquíssima llassada de seda blanca, ab lo gloriós escut d'armas de Mallorca y una simpática y expressiva dedicatoria brodats en or pera que ab ella engalanéssem la nostra Senyera. Las valentas estrofas del nostre *Cant de la Senyera*, entonadas ab veu potentia per nostres ardits coristas, ompliren tots los àmbits del edifici y posaren fi á aquest acte, que, sense perjudici de son carácter oficial, estigué impregnat de la franquesa y de la ingenuitat més encisadoras. La Diputació no limitá aquí sa magnificencia, donchs no volgué que eixissen del seu palau los visitants sense acceptar los abundants dolsos, licors y refreschs que 'ns tenian preparats.

Seguidament anarem á saludar á la Corporació municipal en son artístich y sumptuós casal. Allí nostre President, manifestá l' agraument del ORFEÓ á la noble, ilustrada y laboriosa població de Palma, per la coral y benévola rebuda que li havia fet, y l' Alcalde Sr. Suredá, ab frasses de carinyo y germanívola simpatía, manifestá sa admiració per l' ORFEÓ CATALÁ y li desitjá llarga vida pera cumplir sa artística y civilisadora empresa, acabant ab l' entrega d' un preciós pergamí policromat, á estil dels que s' escribian al sigle xvi pera

conmemorar los fets mes notables y trascendentals, ab una llegenda que, copiada literalment, diu aixís:

«En nom de la Ciutat de Mallorques lo Excm. Ajuntament dona per ma de son Alcalde la més coral benvinguda al ORFEÓ CATALÁ, que desperta en la nostra Illa l'eco de les velles cançons de la terra tronch de hont arranca la tanyada de la nostra gent des que 'l molt Alt en Jacme d' Aragó deslliurá Mallorques del captiveri sarrahinesch: Dat en la Sala del dit Ajuntament á XXI dies del mes de maig del any de la Nat. de Ntre. Senyor. MDCCCXCVIII.

Senyal de 'n Enrich Sureda, Alcalde de la ciutat de Mallorques, qui açó los e atorga.

Senyal de Bt. Pons, cronista de la present ciutat e regne de Mallorques qui de manament de dit magnífich Senyor aquesta carta feu escriurer e sagella e firma de ma pròpia.»

Pera correspondrer á tant delicada ofrena qué podia fer l'ORFEÓ mes qué cantar? Cantá, donchs, y cantá ab tot l'ardor de la seva ànima lo preciós cant *Los Segadors*, qu' encomaná á l' auditori lo sentiment sant del amor á la Patria, excitant son viu entusiasme, provocant delirants y aixordadors crits de ¡Visca Catalunya! ¡Visca Mallorca!

La nit del mateix diumenge, día 21, se celebrá en lo Teatre Principal lo primer concert, ab subjecció al següent programa:

PRIMERA PART: *Cant de la Senyera*, Millet; *Lo Rossinyol*, Mas y Serracant; *La ploma de perdiu*, Comella; *Los Xiquets de Valls*, Clavé; *Hivernenca*, Noguera.—SEGONA PART: *O magnum mysterium*, *Tenebræ factæ sunt*; *Credo* de la Missa del papa Marcello, Palestrina.—TERCERA PART: *Marxa dels moliners*, Zöllner; *Cançó de noys*, Grieg; *La Vergé bressant*, C. Franck; *Aucellada*, Janequin; *Los Segadors*, Millet.

Los primers números del programa, tots ho recordareu,

foren escoltats ab benevolensa, foren aplaudits ab respecte, mes no provocaren grans entussiasmes; mes quan lo públich palmesá sentí arribar á son ohído los deliciosos motius de sa música popular, tant magistralment, ab tanta delicadesa, ab tan admirable inspiració reproduhits, combinats y dignificats en la preciosíssima *Hivernenca*, esclatá de tots aquells pits, que omplian la inmensa sala d'espectacles, un crit d'admiració indescriptible, vibraren tots aquells nervis á impuls de sensacions desconegudas y may somniadas, despertaren totas aquellas ánimas fins llavor poch menys que esmortuhidas, y l'entussiasme de que foren testimoni las parets del Teatre Principal de Palma aquell día, sense exageració's pot assegurar que no l'havian vist jamay. Espléndida á tot esser, frenética, verdaderament delirant fou la ovació que 'l nostre meritíssim consoci Sr. Noguera rebé aquell día de sos pay-sans. Ni ell l'oblidarà may, n'estich segur, ni á nosaltres se 'ns esborrará de la memoria lo goig inmens ab que la presenciarem.

Desde aquell moment semblá respirarse en lo teatre un altra atmósfera, pareixía que era un altre l'esperit que animava á la concurrència: La *Cançó de noys*, l'*Aucellada* y los *Segadors* (que tothom escoltá á peu dret y coroná ab vigorosos viscas á Catalunya y al ORFEÓ) hagneren de repetir-se; tant foren del gust del auditori y tan repetidas y eloqüents mostrars d'entussiasme provocaren. Mes ahon las provas de admiració del públich excediren á tot lo imaginable fou al final de la segona part, després de cantarse lo *Credo*, de la missa del Papa Marcelo: grans, inmensas, indescriptibles ovacions ha rebut l'ORFEÓ CATALÁ en sa gloriosa historia artística, pero cap, cap tant entussiasta, cap tan grandiosa com aquella. No intentaré descriuer-la; fora inútil; sols poden tenirne idea los que la presenciaren. Ningú podrà titllar al ORFEÓ de vanitós si ab lletres d'or la consigna en las páginas de sa historia.

No vull acabar de parlarvos d'aquesta memorable solemnitat artística sense consignar un detall que demostra la culta galanteria y los nobles y delicats sentiments del poble.

palmesà. La Comissió organitzadora d'aquestes festes y la redacció del il·lustrat diari «La Última hora» obsequiaren respectivament, durant lo concert, á las senyoretas y als noys de la nostra secció coral, ab gayas toyas de preciosas flors y ab capsas de riquíssims y sabrosos dolços. No volgueren limitar son culte á la Patria y al Art; volgueren també rendir-lo á la Bellesa y á la Ignoscencia.

Lo dilluns al dematí feu l'ORFEÓ una interessant y agrada-bilíssima excursió al històric castell de Bellver, pera gau-dirse, contemplant la hermosa campinya mallorquina, dels tresors y bellesas naturals que Deu ha prodigat en la Illa d'or. Arribats á la notable fortalesa, recorreguts tots sos in-drets, contemplats y estimats en tot son degut valor sos ca-racterístichs detalls arquitectònichs, se reuniren nostres co-ristas en son circular pati gòtic y allí entonaren ab pit valerós sos cants á la Patria benhaurada enviant al cel las vibrants notas del *Cant de la Senyera* y dels *Segadors* que la guarnició del castell, entussiasmada aplaudí estruendosamente.

La tarde del mateix día 22, en lo mateix teatre Principal, mes plé de concurrència encare que 'l día anterior, donarem un' altre audició musical, executant lo següent programa:

PRIMERA PART: *Cant de la Senyera*, Millet; *Si á Deu plau*, Mendelshon; *Ey ouchnem*, Cançó popular russa; *Las balladas de Lormont*, C. Franck; *¡Oh, quin bon eco!* R. de Lassus; *Alleluya*, Haendel.—SEGONA PART: *Stabat Mater*, Palestrina; *Caligaverunt oculi mei*, Victoria; *Sanctus* (de la Mis-sa del Papa Marcello), Palestrina.—TERCERA PART: *Los Pesca-dors*, Clavé; *Lò cant dels Aucells*, Millet; *L' Emigrant*, Vives; *L' hymne del poeta*, Nicolau; *La Bulangera*, Noguera; *Los Segadors*, Millet.

En aquesta ocasió, desde la aparició de la nostra Senyera en l' escenari fins á la terminació del concert, l' ORFEÓ fou objecte de vivíssimas y may interrompudas demostracions d'entusiasme. Cap de las composicions del programa deixá d'esser extraordinariament aplaudida y totes s' haguieran degut repetir, pera complaure al públich, si'l temps y las forsas dels nostres coristas ho haguessen permés. No obstant,

després del *Ey ouchnem*, *Oh, quin bon eco*, *Sanctus*, lo *Cant dels aucells*, la *Balanguera* y los *Segadors*, foren tant expressivas, tant apremiants y reiteradas las instancias de la concurrencia que no tinguerem més remey qu'accedir á sos desitjos cantantlas per segona vegada, y además, fora del programa, la *Cançó de noys* que lo día anterior havia motivat tantas y tant rialleras manifestacions de regositj y alegría. També fou molt elogiada per lo públich l' *Himne del poeta*, que aquell día se cantá per primera vegada. Lo cant dels *Segadors*, que fins las senyoras escoltaren dretas, motivá una ruidosa ovació que acabá ab viscas á Catalunya, á Mallorca y al ORFEÓ, cridats ab veu forta, potent y enrronquidora per tots los concurrents. Los mocadors voleyant per despedirnos, los crits de ¡adeu siau! ¡á reveurer! ¡bon viatge! ¡torneu prompt! ab que la concurrencia va despedirnos, constituiren un espectacle grandió é inenarrable. Moments com aquells, per son caràcter de emocionals, son bons pera recordarlos ab lo cor rublert de gratitut y ab l'enteniment plé d'anyoransa; no pera esser referits per ma pobre y premiosa paraula.

Nombrosos amichs y escullidas representacions de varias entitats vingueren á cercarnos á la fonda hont acabavam de sopar: volian honorarnos ab sas delicadas atencions fins al últim moment, fins que 'l vapor llevés sas anclas. Lo President del «Orfeo Republicá» nos endressá un bellíssim parlament de gratitut y lloansa per nostra artística y germanívola visita; varias personas nos manifestaren son desitj de que nos emportessem bon recort de nostra estada á Palma; altres nos pregaren reiteradament que un altre día y sense trigar gayre repetissem nostra visita; tots nos prodigaren demostracions de carinyosíssim afecte, de sincera y afectuosa amistat, y en sa agradosa companyia, á la llum de molts atxas de vent y seguits de inmensa gentada que continuament nos aclamava, tornarem á embarcarnos pera empendrer nostre viatge de tornada. Difícil fou la tasca y prou nos costá lograrho, porque 'l moll estava atapahit de una munió incontable de simpátichs palmesans que 'ns volgueren donar aquesta última prova de sa benévola hospitalitat. Per fi poguerem pujar

al vapor, que 'ns esperava adornat ab totas sas vistosas preseyas, com al arriuar, fantásticament engalanat ab un sens fi de fanalets japonesos y enllumenat ab vivas flamas de bengala. Desde 'l pont del navili era admirable l'espectacle que ofería lo moll ab aquella bellugadissa de gent qu'anavan y venían y giravoltavan y s'aixecavan de puntetas pera millor veurens, voleyant mocadors los uns y barrets los altres, y cridant tots ¡visca Catalunya! ¡Visca Mallorca! ¡Visca l'ORFEÓ CATALÁ! sentintse barrejadas y armónicament agermanadas la dolsa parla mallorquina ab la que nosaltres aprenguerem dels encare més dolsos llavis de las nostras mares...! Quadro viu y sorprenent, moment dolcíssim y eternidor, quin recort jo no sé ni puch expresarvos...

A las 12 de la nit sortiam y á la una de la tarde següent, després d'un viatge felis á mes no poguer, tornavam á desembarcar á Barcelona tots sans, contents, curulls nostres cors de satisfacció y regositjada nostra conciencia porque havíam fet quelcóm de bó per nostra benhaurada Patria.

Pochs días després la Comissió que á Palma havia tingut la bondat d'ocuparse en la organisació y detalls d'aquesta anada memorable, posá á disposició del ORFEÓ CATALÁ la cantitat de 225'25 pesetas sobrant líquit que quedá del producte del concerts després de pagats tots los gastos, y nosaltres encarregarem s'entreguessen al President de la Excelentíssima Diputació, á fi de que en nostre nom ne fes ofrena á una de las casas de beneficencia de Mallorca.

Ab motiu de celebrarse lo día 12 de Juliol lo benefici del renombrat mestre Vives en lo Teatre del Tivoli, ahont s'havía representat ab extraordinari éxit sa notable sarsuela *D. Lucas del Cigarral*, la secció d'homes del nostre cos coral aná, la nit del esmentat día, al citat teatre á fi de rendir un públich homenatge d'estimació y carinyo al que havia sigut nostre Sub-director artistich. Ab aplauso unánim del públich que omplía enterament aquell inmens local s'executaren baix la direcció del actual Sub-director Sr. Comella La

Pastoreta, la *Filla del marxant* y l' *Emigrant*, armonisadas per lo beneficiat, y la *Marxa dels Moliners*, de Zöllner. La *Pastoreta* y l' *Emigrant* s' hagueren de repetir pera acallar los insistentis aplausos de la concurrència. Demanat unánimament per lo públich l' hymne *Los Segadors*, no 's pogué executar per no estar reunidas las tres seccions del coro ni tenir á má los papers necessaris.

En obsequi á la esquadra francesa que havia vingut á honrar ab sa visita nostra Ciutat, l' Excm. Ajuntament organisá un gran festival en obsequi d' ella en lo que 'ns demaná que hi prenguessem part junt ab l' Associació de coros de Clavé y la Banda municipal. La festa 's va celebrar en la gran sala del Palau de Bellas Arts, la nit del 23 de Juliol, y además de las composicions executadas per las referidas entitats artísticas, las tres seccions del nostre coro, dirigidas per la batuta del Sr. Comella, interpretaren lo següent programa: *Cant de la Senyera*, Millet; *La Marsellesa*, Rouget de l' Isle; *Los Segadors*, Millet; *L' Aucellada*, Janequin; *Sanctus*, de la missa del papa Marcelo, Palestrina; y las *Flors de Maig*, Clavé. Además, ab la cooperació dels alumnes de la Escola municipal de música, de la Banda del Excm. Ajuntament y de las orgas eléctricas del Palau confiadas al renomnat organista y distingit consoci nostre Sr. Daniel, s' executá la *Patria Nova*, de Grieg; baix la direcció del nostre eminent Soci Honorari, lo mestre Nicolau. *Los Segadors* tingueren que cantarse fora de programa, per haverho aixís demanat ab gran insistencia lo nombrosíssim concurs al acabarse de cantar l' hymne nacional francés. Totas las composicions toren extraordinariament aplaudidas, sentintse després de la *Marsellesa* y dels *Segadors* torts viscas á Fransa y á Catalunya.

La nostra intervenció artística en aquesta festa nos valgué una honrosa y afalagadora comunicació d' agraphiment de la distingida y reputada *Société choral Niçoise*, ab la que 'ns mostraren, aquells estimats amichs, lo vivas y palpitants que

se mantenen las corrents de simpatía que ab ells establirem en nostre viatge, de fa dos anys, á Nice.

La colonia estiuhenca de Camprodón volgué aquest any donar especial y notable brillantor á la festa que sol dedicar á aquella hermosa y poética població; y al efecte gestioná que hi concorregués l' ORFEÓ CATALÁ pera ferhi ohir los més bells é inspirats cants de son repertori. A pesar de la gran distancia que 'ns separa d' aquella regió, de las dificultats del viatge y d' altres inconvenients que s' havían de vencer, l' ORFEÓ acordá accedir á tan honrosa com atractiva demanda, y ja que no ab las tres seccions, acordá anarhi ab las de homes y de noys. Estudiats y combinats minuciosament tots los detalls, ab lo primer tren de la línea del Nort eixían las duas seccions esmentadas, y arribavan á las 12 á Sant Joan de las Abadessas, ahon foren obsequiadas, després de dinar, per una cobla ampurdanesa que tocá las més inspiradas y caracteristicas sardanas de son repertori. A tal galantería correspongué 'l coro cantant la *Marxa dels Moliners* y los *Segadors*. Després de visitar la població, en la que arréu, mentres durá nostra estada reberem manifestacions de simpatía que may oblidarém, ocuparem los nombrosos carruatges que la Comissió organitzadora de Camprodón nos tenía preparats y emprenguerem la marxa cap á dita vila, viatge alegre y agradable com pochs, no sols per la animació y bullici que entre nosaltres regnava sinó per la hermosura dels payssatges que anavan descobrint á nostres ulls y que 'ns deixavan admirats ab sas bellesas indescriptibles y ab sos accidents maravellosos.

Acompanyats y precedits d' una pintoresca cabalgata composta d' infinitat de cavallers montant briosos corcers, fent alguns d' heralds y portant enlayrats, ben enlayrats, los penons de Catalunya, Camprodón y Barcelona y animant l' acte una copla ampurdanesa qu' executava un airós pas-doble, ferem nostra entrada en la preciosa vila de Camprodón, que tota en massa vingué á donarnos sa coral y franca benvin-

guda. Ab tant agradosa companyia y magestuosament presidits per nostra Senyera, anarem á fer nostra respectuosa salutació al Ajuntament, que tenia los balcones de sa casa ricament adornats ab preciosos domasos, essent rebuts lo *Cant de la Senyera* y los *Segadors* que, com á homenatge, hi cantarem ab unanims y forts aplaudiments. Nostra segona visita fou pera lo Sr. Rector de Camprodón, á qui saludarem ab la fresca y embaumada cansó popular *La Pastoreta*, y la darrera per l' alcalde d' aquesta Ciutat, com á representant més caracterisat de la colonia barcelonina, Dr. D. Bartomeu Robert. Devant son *chalet* cantarem altra volta los *Segadors*, que s' hagueren de repetir entre atronadors y nutrits aplausos y viscas á Catalunya y á Camprodón. Molt agradaren nostres cants al Dr. Robert, al Senyor Rector y al Sr. Alcalde, mes ab seguretat que no 'ls causarem tant plaher com lo qu' ells nos procuraren ab son benévol aculliment y ab los elogis que dirigiren al ORFEÓ y á la noblesa de sos enlayrats propósitos. Lo Dr. Robert, además de son encoratjador y patriórich discurs, nos obsequiá á tots ab un espléndit refresch.

A la nit d' aquest día 13, en lo Cassino de Camprodón, celebrarem un concert en lo que s' executaren las següents composicions:

PRIMERA PART: *Cant de la Senyera*, Millet; *La Pastoreta*, Vives; *Cant dels aucells*, Millet; *Los pescadors*, Clavé; *L' au-cellada*, Janequin.—SEGONA PART: *Cançó montanyenca*, Millet; *Sospir*, G. Robles; *De las patrias que hi ha al món*, Millet; *Las Flors de Maig*, Clavé; *Cançó de noys*, Grieg; *Lo noy de la mare*, Comella; *La marxa dels moliners*, Zöllner; *Los Segadors*, Millet.

Lo públich, que tot ho omplia, aplaudí fortament al acabament de cada composició, y ab tanta impetuositat ho feu y de modo tant eloqüent manifestá sos desitjos, que no hi hagué més remey que repetir lo *Cant dels aucells*, l' *Au-cellada*, las *Flors de Maig*, la *Cançó de noys* y los *Segadors*, que foren escoltats per tothom á peu dret y provocaren explosions de patriórich entussiasme.

La tarde del día 14 forem obsequiats ab una encisadora

excursió al preciós Vernatar. Las coplas de Camprodón y de Olot, tocaren allí primorosas sardanas, y era bó de veure los naturals de la vila, junt ab la colonia forastera y 'ls nostres coristas puntejar lo típich ball ampurdanés al só estrident de la tenora y á compás del infatigable tamborí. Obsequi per obsequi, digueren nostres coristas, y guiats per la mágica batuta que tants y tan ruidosos éxits los hi ha fet obtenir, al aire lliure, ab lo cel per teulada y ab la més espléndida y selvatge natura per decoració, executaren ab delit y perfecció pocas vegadas superada los *Xiquets de Valls*, de Clavé; lo *Emigrant*, de Vives; las *Flors de Maig*, de Clavé; ¡*Oh quin bon eco!* de Roland de Lassus; los *Segadors* y altres composicions que no cal recordar. Després d' aquest improvisat concert, lluhiren, altra volta, las coplas esmentadas sos primors d' execució fent repercutir per aquellas montanyas los bellíssims motius populars de las preciosas sardanas, fins que la propera nit nos obligá á donar per acabada aquella pintoresca y genuina festa popular.

Lo día 15, consagrat per l' Iglesia á la Excelsa Mare del Redemptor, lo coro interpretá en lo temple parroquial la preuhada *Missa* de Palestrina anomenada del Papa Marcello, cantant durant l' ofertori la divina *Ave-Maria* de Victoria. Per la tarde, novament forem obsequiats ab una excursió ó aplech á ca 'n Moy, ahont las coplas ampurdanesas y 'ls nostres coristas feren ohir lo mes bonich y triat de sos respectius repertoris. A la nit, en lo ja citat cassino, y ab una concurrencia nombrosíssima entussiasmada encare desde 'l día avans, celebrarem un altre concert, compost de las composicions següents:

PRIMERA PART: *Cant de la Senyera*; *La ploma de perdiu*; *L' Emigrant*; *Sant dilluns*; *Cant dels aucells*; *Xiquets de Valls*. —SEGONA PART: *Coral á boca tancada*; *Caligaverunt oculi mei*; *L' anyorament*; *La Baladí*; *Maria Agneta*; *Serenata*; *L' auce-llada*; *Los Segadors*.

Totas toren aplaudidas extrepitosament, sobre tot l' *Emigrant*, lo *Cant dels aucells*, la *Serenata* y *Los Segadors*, que s' hagueren de repetir essent escoltats per tothom á peu dret,

fins per las senyoras, y rematats com sempre ab fortíssims y valents viscas á Catalunya. Fora de programa, pera corresponder als desitjos del públich, s'hagué de cantar la *Cançó de Noys* de Grieg. Ja era hora molt avansada de la nit quan s'acabá lo concert, y encare que pera nosaltres era un goig suprem sentir los crits de visca l'ORFEÓ, visca Camprodón, visca Barcelona y visca la patria Catalana, ab que la concurrencia premiava nostres esforços, ab recansa haguerem de pendrer comiat d'ella. Instalats en los carruatges que teniam disposats, á las duas de la matinada del día 16 abandonavam aquella hospitalaria y preciosíssima vila de Camprodón, y ab lo pit plé d'entussiasme, ab la memoria plena de gratíssims recorts y ab lo cor vessant de fonda gratitut, per arribar á mitj día á Barcelona.

Dos detalls vull mencionar abans de donar per acabada aquesta incompleta y descolorida relació; y vull referirlos porque ab ells n'hi ha prou pera compendrer l'afany que tenia aquella simpática y afalagadora gent de sernos agradables. Lo primer es que durant tota nostra estada entre ella, adorná sós caps ab la típica barretina, y es lo según l'haver fet onejar, durant los tres días que allí permanesquerem, la gloriosa bandera de la nostra Patria en los turons més alts y propers que dominan á Camprodón. ¿Voleu manera més delicada de ferse acreedors á totas nostras simpatías?

A las duas de la tarde del día 10 de Setembre hi hagué en la estació de Fransa un bullici, un moviment y una animació dels que no's pot formar idea sense veurels. Era que las tres seccions del nostre coro y gran nombre de socis protectors anavan á fer una excursió artística al Masnou.

Com sempre, la riallera vila, quins honrats, inteligents y emprendors fills tan alt han posat arreu lo nom de nostra patria y tant l'han feta estimar en tot lo mon, nos rebé ab los brassos oberts y ab públicas y expressivas demostracions del més sincer afecte. En lo Teatre del Circo, replé y ves-

sant de gent, hi donarem un concert ab subjecció al següent programa:

PRIMERA PART: *Cant de la Senyera; La Filadora; Los tres tambors; Lo Rossinyol; Hivernenca; Aucellada*.—SEGONA PART: *Xiquets de Valls; Cant dels aucells; Cançó de noys; Flors de Maig; Patria nova*.—TERCERA PART: *Oh, quin bon eco! Las balladas de Lormont; La Verge bressant; Credo del Papa Marcelo; Los Segadors*.

Totas, absolutament totas las composicions anotadas arrencaren del públich ruidosas demostracions d'aprobació y agraïdo; mes, *Lo Rossinyol, Hivernenca, Aucellada, Cant dels aucells, Cançó de noys, Oh, quin bon eco! Credo y Segadors*, foren aplaudidas d'una manera tan expressiva y persistent que tingueren que repetir-se. La Societat coral del Masnou, tingué, ab nosaltres, la galanteria de pendrer part en la interpretació de *Patria nova*.

Ja que lo apremiant de la hora no ho permeté á la arribada, l'ORFEÓ, abans de tornarsen á Barcelona, volgué anar á rendir un homenatge de respectuosa consideració al Magnífich Ajuntament masnouench; y, al efecte, cantá, baix los balcons espléndidament illuminats de la casa de la vila, lo *Cant de la Senyera* y los *Segadors*, que foren entusiasmament acullits per tot lo públich. En nom del Alcalde, y desde 'l balcó principal del edifici comunal, lo ferm y conegut catalanista D. Antoni Suñol dirigí la paraula al ORFEÓ, improvisant un hermosíssim y patriòtich parlament que 'ns arribá fins lo mes fondo del cor, donchs, además d'elogiar en gran manera la nostra institució, recomaná ab arrebatadora eloqüència á tots los orfeonistas que continuessin sense defalliment la gran obra d'art y de patria que ab tant coratge venian fa temps realisant. No temí, no, lo veterá defensor de la causa de nostra benvolguda Patria que deixí jamay l'ORFEÓ CATALÁ de cumplir la santa missió que s'ha imposat. Si sa fogosa paraula no 'ns hi animés, ho hagueran fet los forts crits de Visca Catalunya, visca l'ORFEÓ CATALÁ y visca en Lluís Millet ab que 'l públich coroná sa valenta peroració.

Tornats al tren, emprendrem lo viatge de retorn y

arriwarem á Barcelona á las 9 de la nit, alegres y contentissims de l' éxit qu' haviam conseguit.

Lo día 17 de Setembre, á les 5 del matí, sortiam altra volta d' excursió cap á St. Feliu de Codinas d' ahont nos demanavan feya ja molt temps. En un tren especial marxarem fins á Caldas y desde allí, ab cotxes, anarem á St. Feliu, ahont l' Ajuntament presidit per l' Alcalde, duas societats corals, la comissió organitzadora y una multitud inmensa celebrá nostra arribada ab viscas y picaments de mans. Organizada la comitiva nos dirigirem á la casa del Ajuntament pera saludarlo ab lo *Cant de la Senyera* y los *Segadors*, que 'l públich escoltá entussiasmat.

A la iglesia s' hi cantá per las 3 seccions la *Missa* del papa Marcelo y lo motet *Animan meam*, de Victoria; y á la tarde, en lo Teatre del Cassino Feliuense lo següent concert:

PRIMERA PART: *Cant de la Senyera*; *Filadora*; *Los 3 tambores*; *Lo Rossinyol*; *Cant dels aucells*; *Xiquets de Valls*.—SEGONA PART: *Flors de maig*; *Cançó de noys*; *Verge bressant*; *Oh, quin bon eco!*; *Aucellada*; *Los Segadors*.

Totas las composicions foren molt aplaudidas, especialment lo *Rossinyol*, *Cant dels aucells*, *Cançó de noys*, *Oh, quin bon eco!*, *Aucellada* y *Segadors*, que s' hagueren de repetir.

Lo nostre distingit consoci Sr. Gifreda obsequiá als coristas ab un espléndit berenar en los jardins de la sumptuosa casa que allí posseheix. Allí cantá lo coro altre volta los *Segadors*, y 'ns separarem del amable y rumbós anfitrió després de presenciar la crema d' un magnífich castell de fochs artificials dedicat al ORFEÓ CATALÁ. Al pasar, de retorn, per Caldas, sos habitants nos feren una despedida extraordinariament carinyosa illuminat fantásticament la estació y l' andén ab flamas de bengala.

Al ser á Mollet reberem una sorpresa ben agradable. Una comissió de la Agrupació Catalanista de dita vila, acompanyada de gran nombre de distingidas personas vehinas de la

mateixa, nos esperava pera darnos una abraçada de germanor. Saltaren dels wagons los homes de nostra secció coral y desitjosos de demostrar á la esmentada patriótica Agrupació y als honorables vehins de Mollet quant intensament agraíam sa delicada atenció, cantaren varias composicions, entre ellas la *Pastoreta*, los *Tres tambors*, la *Filadora*, la *Marxa dels moliners* etc. etc. Mes, com lo tren estava á punt d' arrencar, ab greu pena nostra no poguerem prolongar mes aquell improvisat concert; y quan ab sos estridents xiulets y ab sos fadigats esbufechs la máquina comensaba sa marxa magestuosa, los crits de ¡Visca Catalunya! ab que omplían l' espay los que 's quedavan y lo cant dels *Segadors*, ab que desde 'ls wagons, nostres coristas responían s' aixecaren, armónicament confosos, envers lo cel conmovent segurament en la celestial morada á las ánimas de nostres antepassats.

A las 11 de la nit arribavam á Barcelona.

Un' altra excursió ferem lo día 24 de Setembre. Aquesta fou á Vilanova. Ja feya mes de dos anys que varis entussiasas admiradors del ORFEÓ, fills y habitants d' aquella hermosa y poética vila, nos dirigían insistents prechs pera que hi anessem á ferlos sentir las mes escullidas composicions del nostre repertori: mes, la impossibilitat de complaurer á tothom com voldríam nos ho havia impedit sempre. Per fi aquesta vegada 's pogueren satisfer nostres desitjos y los dels vilanovins, y á las 6 del matí del día indicat sortían de Barcelona las tres seccions del nostre coro y gran número de socis protectors. A nostra arribada trovarem l' estació pleníssima de gent y de nombrosas comissions qu' ab forts aplaudiments y viscas expressius nos donaren lo Deu-vos-guard', y acompanyats per totas ellas y presidits per nostra Senyera, visitant de passada lo magnífich Museu-Biblioteca Balaguer, anarem á saludar al magnífich Ajuntament, que tenia endomassats los balcons de la casa comunal, ab los cants de la *Senyera* y dels *Segadors*, abdos entussiasament aplaudits per l' inmensa gentada que

omplia la plassa, lo vestíbul y los salons de la casa de la vila. Instaladas mes tart á l'iglesia de St. Antoni Abat, las tres seccions de nostre coró cantaren la missa del Papa Marcello, y durant l'ofertori lo motet de Victoria *Caligaverunt oculi mei*. A la tarde, en lo Teatre dels Jardins d' Apolo, hi celebrarem un concert, executantse lo següent programa:

PRIMERA PART: *Cant de la Senyera; Rossinyol; Filla del marxant; Pastoreta; Cant dels aucells; Brema*.—SEGONA PART: *Caligaverunt oculi mei; Improperis; Credo del papa Marcello*.—TERCERA PART: *De bon matí; Hivernenca; Verge bressant; Oh quin bon eco; Aucellada; Segadors*.

Tot ho aplaudí lo nombrós públich qu' en lo teatre hi havia, pero lo *Cant de la Senyera*, lo *Rossinyol*, lo *Cant dels aucells*, l' *Hivernenca*, *Oh quin bon eco* y l' *Aucellada* y los *Segadors*, mereixeren la preferencia del públich y s' hagueren de repetir.

Al final de la segona part y pera acallar los aplausos del públich se cantá fora de programa lo *Sanctus* del Papa Marcello.

¡Ab quina fruició 's recordan ovacions tan calurosas, tan expontáneas com la que Vilanova 'ns va fer al acabarse lo esmentat concert! Quina pluja més espessa de flors caygué sobre 'ls coristas! Quins viscas més entussiasas al ORFEÓ CATALÁ, á la patria dels nostres amors y á Vilanova catalana! ¡Que Deu 'ls ho pagui als vilanovins!

En lo mateix teatre berenaren los coristas y desde' allí, acompanyats per nombrós públich y ab atxes de vent, nos dirigirem á la estació del ferro-carril. Al arrencar lo tren esclatá un aplauso inmens, axordador, s' encengueren á tot lo llarch del andén gran nombre de flamas de bengala y fins á llarga distancia nos acompanyaren los crits de Visca Catalunya, visca l' ORFEÓ CATALÁ, als que aquest contestava entonant lo nostre hymne nacional.

Al passar per Sitges vegerem una gran gentada en la estació. Eran vehins de dita vila y molts comissions, entre ellas la de la «Agrupació catalanista,» ab sa Senyera, que 'ns volían saludar. En los pochs moments de parada que allí ferem

forem constantment aplaudits y vitorejats. També 'ls correspongueren cantant los *Segadors*, desde 'ls vagons.

A las 11 de la nit estavam de retorn.

Lo día 4 de Novembre últim, á la matinada, tornava á abandonar l'ORFEÓ la Ciutat dels Comtes pera dirigir-se á Girona la immortal, ahont á las 9 del matí fou rebut ab forts viscas y picaments de mans per una gernació inmensa, l'«Orfeón gerundense,» y lo «Coro Federal,» ab sos respectius estandarts. Enlayrada nostra Senyera y honrats ab tan agradosa companyia encaminarem nostres passos á la plassa de la Constitució pera saludar al Excm. Ajuntament, que en honor nostre havia engalanat ab domassos los balcons de sa casa, ab lo *Cant de la Senyera*, escoltat y aplaudit ab entusiasme per un públich que materialment s'empenyia per la plassa, vestíbul y salons de la casa de la Ciutat. Cumplert aquest deber de cortesia nos dirigirem á la iglesia de Sant Feliu, ahon se celebrava un ofici de requiem per las ánimas dels invictes defensors de nostra Independencia y allí, per primera vegada, cantá lo nostre coro la solemne é inspirada missa de Victoria, á sis veus, *Pro defunctis*, que causá en lo auditori fondíssima impresió.

A la tarde celebrarem un concert en lo Teatre Principal, que pocas y pot ser cap vegada s'havia vist tant plé de concurrents, interpretant lo següent programa:

PRIMERA PART: *Cant de la Senyera*; *Rossinyol*; *Filadora*; *Pastoreta*; *Jovenivola*; *Oh, quin bon eco*; *Aucellada*.—SEGONA PART: *Pescadors*; *Emigrant*; *Cansó de noys*; *Cant dels aucells*; *Verge bressant*; *Oh vos omnes*; *Credo*; *Segadors*.

Cap d'aquestas composicions deixá d'esser aplaudida, pero ho foren mes que las altrás y s'hagueren de repetir lo *Rossinyol*, la *Pastoreta*, *Oh quin bon eco*, l'*Aucellada*, l'*Emigrant*, lo *Cant dels aucells*, lo *Credo* y los *Segadors*.

Després del concert nos dirigirem á la estació del ferrocarril, passant abans á saludar al «Centre Catalanista,» ab lo cant dels *Segadors*, y rebent d'ell una artística fals d'acer,

colocada sobre un march de *pelouche* y ab una llassada que porta la inscripció següent: «Los Catalanistas de Gerona al ORFEÓ CATALÁ.» En la fulla de la fals hi ha grabadas aquestas paraulas: «Bon cop de fals...» Festejats y acompanyats per un públich nombrosíssim pujarem al tren que 'ns havia de dur á Figueras, y al allunyarnos de la heróyca Gerona, resonaren forts crits de Visca Catalunya, Visca Gerona y Visca l' ORFEÓ CATALÁ.

Eran las 9, negra nit, quan arribarem á Figueras. En la estació s' havían congregat pera fernos una ben simpática arribada, las juntas de varias societats y comissions del Ajuntament y de las següents societats corals: «La Unión Popular Vilasacreense,» de Vilassacra; «La Borasense,» de Borrassá; «La Unión Darniuense,» de Darnius; «Los Picapedrers,» de Avinyonet; «El Parral del Pirineo,» de Capmany; «El Maiz,» de Cabanes; la «Sociedad coral garrigasense,» de Garrigás; «La Unión Lleresense,» de Llers; «Antiguo Eco del Pirineo,» de La Junquera; «L' Unión Viurense,» de Viure; lo «Centre Catalá,» de Castelló d' Ampurias; «La Amistat» y la «Erato,» de Figueras; y las músicas de la «Erato» y del «Casino Menestral.» Organizada la comitiva y atravesant per entre una gran gentada que omplía los carrers, passant per sota multitud de balcones adornats, é illuminats molts indrets per flamas de bengala, arribarem á la plassa de la Constitució, y al peu de la casa consistorial cantarem lo *Cant de la Senyera* y los *Segadors*, que tothom aplaudí. Rebuda per l' Alcalde Sr. Bofill, la comissió que pujá á saludarlo escoltá de sos llavis un discurs plé de benevolensa y entussiasmas lloansas, al que, en nom de tots, contestá lo nostre vis-president Sr. Pagés.

Després d' haver reposat durant la nit y tenint acceptada la franca y carinyosa invitació del «Centre Catalá» de Castelló d' Ampurias, l' endemá anarem á visitar aquesta pintoresca població en la que admirarem principalment la bellesa arquitectónica y las riquezas escultóricas de sa preciosa Cate-

dral. En ella ohirem missa y en ella elevarem nostras veus als peus del Senyor y de la Santíssima Verge, cantant l' *Oh magnum mysterium*, de Palestrina, las tres seccions, y l' *Ave-Maria*, de Victoria, la d' homes. Tant lo nostre benllogut consoci y ferm soldat del catalanime D. Mario Godo, com lo Centre Catalá, se desvisqueren pera obsequiarnos y fernos grata la excursió, y á sa galanteria corresponguerem nosaltres cantant varias composicions. Un dels obsequis que nos feren fou lo venirnos á rebre ab una música, y un altre, fernos ohir després una bona colecció de hermosíssimas Sardanas, que aquells sapats ampurdanesos y aquells garridas minyonas puntejaren ab un donayre y una perfecció admirables. Mitj-día era ja quan ab tota recansa nos despedíam d' aquells generosos amichs pera retornar á la capital del Empordá.

En lo Teatre Principal d' ella, tan plé de distingida concurrencia que no s' hi podia enquibir una persona més, celebrarem á la tarde un concert, executant lo següent programa:

PRIMERA PART: *Cant de la Senyera; Marsellesa; Hivernenca; Pastoreta; Filla del marxant; Cant dels Aucells; Cansó de noys; Aucellada*.—SEGONA PART: *Marxa dels moliners; Flors de Maig; Xiquets de Valls; Balladas de Lormont; Credo; Segadors*.

Totas las pessas foren aplaudidas, com sempre, ab delirant entussiasme, haventse hagut de repetir la *Marsellesa, Hivernenca, Cant dels aucells, Cansó de noys, Aucellada, Marxa dels moliners, Credo* y los *Segadors*.

En lo magnífich local de la antigua y moltas vegadas llorejada societat coral «Erato,» foren obsequiats nostres coristas ab un suculent berenar, arrivant sa galanteria fins á l' extrem de fernos assaborir bon nombre de composicions de son triat repertori, que executá la dita Societat ab la maestría y pulcritut que tan gran renom li han conquistat.

Agrahidíssims per las tantas com tan espressivas atencions que tothom, individual y colectivament, nos havia prodigat, aclamats contínuament durant lo camí per un públich entusiasta y nombrosíssim, sentint de tots indrets eixir los agradosos crits de Visca Catalunya y l' ORFEÓ, als que responíam

nosaltres ab vigorosos y ben sincers viscas á Figueras y cantant los *Segadors*, nos dirigirem á la estació del camí de ferro: y allí, al arrencar sa marxa lo tren y al veurer una llarga filera de flams de bengala que en obsequi nostre s'encenían, de nostres pits isqueren nous clams de agraphiment y de germanívol afecte vers lo poble que ha donat tanta anomenada á la reyna del Empordá.

A las 12 de la nit, després d'havernos vist altra volta aclamats y saludats ab lo cant dels *Segadors* per nostres bons amichs de Gerona, ab lo «Centre Catalá» al davant, al passar per dita ciutat, arribavam á Barcelona, triomfants, joyosos del éxit de nostra passejada.

Havent hagut esment la notable actriu francesa Mme. Réjane de la fama de l'ORFEÓ, y mostrant desitjos d'ohir música verament catalana, va esser invitada á assistir á una *matinée*, coral y ensemps íntima que en son obsequi tingué lloch lo día 26 de Novembre.

Una hora avans del comensament de la sessió, totas las dependencias de nostre estatje estavan plenas de gom á gom de socis, que, atrets per la nova esperavan ab curiositat la arribada de la eminent artista.

Mme. Réjane no 's feu pas esperar, donchs á l'hora predita, lo soroll dels cotxes rodolant per l'enllosat de la entrada, va esser l'alerta donat á la curiositat dels concurrents, anunciantlos l'arribo de visitanta tant distingida. Aquesta vingué acompanyada de varis artistas de la seva companyia y presentada pel nostre President y 'ls distingits socis senyors Coll y Cabot un llarch aplaudiment fou lo saludo que 's doná als visitants. Acomodats en lo saló d'ensaig ahont ja 'ls esperava format lo coro y atent á la batuta del mestre, comensá la sessió ab la incomparable y difícil *Aucellada*, que va omplir d'admiració á la genial artista, qui la va traduhir en frases sentidas y entussiasas al mestre y personas que l'envoltaván. *Lo rossinyol*, *La Pastoreta*, *La filla del marxant*, *La filadora*, *Los tres tambors*, *Los xiquets de Valls*, *L'emi-*

grant y *Lo cant dels aucells*, varen ser las mostrás de música de la terra que va assaborir aquella ánima d'artista, ab tota la fruició del qui disfruta un plaher desconegut.

Al acabar *Lo cant dels aucells*, felicitá á la Sra. Wehrle, per la manera magistral que interpretá'l solo y en prova d'admiració va besarla y li feu present del ram de flors que sobre'l pit portava.

La Verge bressant, per la secció de senyoretas, va encantarla, y'l *Credo de la missa del Papa Marcelo*, va produhirli una emoció tant intensa, que no pogué menys de vessar llágrimas, vera mostra de que las fibras d'aquell cor vibravan de sentiment, al compás de las fugadas notas de la creació polifónica, eixa professió de fé que, ab tan divina expressió del llenguatge universal, s'arrela més fonda en lo cor del creyent y fa trontollar y caure lo dubte y la hegació en lo cor del cego y ofuscat incrédul.

Los Segadors y *La Marsellesa*, escoltats á peu dret y ab respecte, van ésser la nota patriótica que posá punt á la sessió.

La genial artista y ls seus acompanyants, van desferse en elogis per l'ORFEÓ y especialment per en Millet, confessant palesament que á pesar de anar molt ben disposats degut á las lloansas que de l'ORFEÓ havían sentit, varen tenir gran sorpresa, puig no havían sentit may cosa semblant, y Mme. Réjane afegí, que guardaria recort etern del acte que acabava de celebrarse y al despedirse encoratjá á en Millet, pera portar l'ORFEÓ á París, augurantli un gran *succés* y oferint interposar son valiment pera portarho á cap.

Al sortir del local la eminent actriu, va ésser despedida ab una forta salva d'aplaudiments que ella y sos acompanyants contestaren ab viscas á Catalunya y al ORFEÓ; aplaudiments y viscas, que no acabaren fins á perdres de vista los carruatges en que anavan y eran respostos desde ls balcons pels orfeonistas ab crits de ¡visca la Réjane! y ¡visca Fransa!

Lo diumenge següent, y degut á trobarse á Barcelona altra notabilitat de la escena francesa, Mme. Sarah Bernard,

y havent manifestat també vivíssims desitjos de sentir l' ORFEÓ, se prepará igualment una sessió com l' anterior, á la que si be no pogué assistir dita artista, degut á equivocació al donarli hora, no fou obstacle perque la sessió tingués lloch, donchs havent assistit bona part dels artistes de sa companyia y trobantse plé de socis lo local s' aprofitá l' ocasió fentlos sentir lo coro un verdader concert, ab petitas variants del anterior, igualment aplaudit y felicitat pels forasters que per primera volta 'l sentían.

La tasca del ORFEÓ de difundir lo sentiment patri y artístich, l' ha complert sempre ab gust y ab la satisfacció del qui fá una obra meritoria.

Haventse constituhit á Sans, una valenta associació catalanista anomenada «Los Segadors» y havent demanat al ORFEÓ la seva cooperació pera portar á cap un acte de resonancia que havia de contribuir al desvetllament patriótich de aquella barriada, que molt ho necessitava, l' ORFEÓ accedí ab gust y la nit del 3 de Deseembre, una munió de tramvías transportava las tres seccions del coro entre mitj de la alegría y gatzara naturals. Arrivats á Sans van baixar devant del local de la societat «Familiar obrera,» ahont després d' estar tots reunits, van dirigirse enlayrada la Senyera, al local de la esmentada societat «Los Segadors», tenint que passar per los carrers del transit entre mitj de dugas fileras de curiosos que aclamaren al ORFEÓ.

Gran era lo saló destinat á donarshi 'l concert, mes resultava petit per l' acoblament de gent que havia d' encabirshi.

Instalats com pogueren coristas y assistents, comensá la primera part del concert ab *Lo cant de la Senyera* y un enfilall de cançons populars que junt ab *L' auellada* que va tenir de repetirse després d' un xafech d' aplaudiments, sort que havia capigut també á la major part de cançons populars.

Clavé formava al devant de la segona part ab *Los Xiquets de Valls* y *Las flors de Maig*, produhint sa execució un verdader deliri d' entusiasme, per part del públich entre 'l que

hi havia molts coristas de las nombrosas societats corals de Sans. *Lo cant dels aucells* de 'n Millet, *La cansó de noys* de Grieg, *Lo Credo* de Palestrina y *Los Segadors*, van esser lo complement pera arrebatar l' auditori que dret y entre aplaudiments y víscas á Catalunya, al ORFEÓ y al mestre Millet, despedí als orfeonistas donantlos verdadera proba de lo agradosa que 'ls havia resultat la vetllada y acompanyantlos fins als tramvías sempre victorenjantlos, enlluminats molts balcons del transit pels vius colors de flamas de bengala.

Al despedirse 'ls més entussiasas al peu mateix dels tramvías, los veyan partir plens á vessar, sentint allunyar-se las notas vibrants dels *Segadors*, que entonaren los coristas fins al baixar á la Rambla de las Flors de Barcelona.

Héuselas aquí, cronológicamente apuntadas y ben pobre y fredament descritas, las vostras gestas artísticas del any propassat, valents y pulcrés cantors del ORFEÓ CATALÁ. Dignes son ellas y mereixedors sou vosaltres de crónica més atractiva y més palpitant de vida que la que ma ploma—á ben diferente mena de treballs acostumada—ha pogut oferirvos. Dins pochs instants tindreu la deguda compensació, donchs en Lluís Millet, l' idol de tots nosaltres, vos dirigirá un bell parlament ahont hi trobareu lo geni poétich y artístich que á mí 'm manca. Ell, ab sa mágica paraula, fará renaixer en vostras ánimas emocions intensament sentidas y aspiracions mil voltas per vosaltres á vostres oyents comunicadas. Al sentirlo, sentireu expressats l' entussiasme del músich, lo sentiment de la naturalesa, lo amor á la Patria y la fundament arrelada fe del creyent, com jo haguera y no he sapigut traduhirlos. Sentiulo y direu, com jo ho dich, que 'l nostre Mestre es mestre en tot.

Impacient, com vosaltres, per sentirlo, acabo. No cal encoratjarvos, porque teniu arreu donadas provas de que sou dignes fills de la nostra terra; mes si algun colp vos sentísseu defallir, mireu enlayre, ben enlayre, y quan ab vostres ulls d' artistas veureu, allá en las regions sublimes del art, qu' una

donzella eternament jove y eternament poética escolta joyosa com canteu las xamosas cançons del nostre pays; quan ab los ulls de patriotas veureu, allà ahont viuen los genis protectors dels pobles, que 'l cor d' un d' ells batega d' alegría quan ardits canteu las glórias de sa idolatrada Catalunya, y quan ab los ulls del creyent veuréu més amunt encare, en lo espay ahon tenen son trono de gloria la Inmaculada Justicia, la Bondat Suprema y la Omnipotencia creadora, que l' Etern Pare acull ab benevolensa vostres cants de adoració, vostras fervents y amorosas pregarías... llavors se sentirán confortats vostres cors y seguiréu magestuosament lo camí que l' Art, la Patria y Deu vos assenyalan.—Mestres y cantors del ORFEÓ CATALÁ, miréu sempre en l' ayre!...

COMPOSICIONS ESTRENADAS L' ANY 1899

<i>Als nens petits.</i>	C. FRANCK.
<i>¡Oh quin bon eco!</i>	ROLAND DE LASSUS.
<i>Ave verum corpus.</i>	JOSQUIN DE PRÉS.
<i>Aucellada.</i>	JANEQUIN.
<i>Las flors de Maig.</i>	CLAVÉ.
<i>Alleluya Justus Germinabit.</i>	Cant Gregoriá.
<i>Pulvis et umbra sumus.</i>	ROLAND DE LASSUS.
<i>Miserere mei Deus.</i>	ALLEGRI.
<i>Impropéria.</i>	PALESTRINA.
<i>Stabat Mater.</i>	»
<i>Peccantem me quotidie.</i>	»
<i>Emendemus in melius.</i>	MORALES.
<i>Tenebra factæ sunt.</i>	VICTORIA.
<i>Cansó de Maig.</i>	BORRÁS DE PALAU.
<i>L' Himne del Poeta.</i>	NICOLAU.
<i>Missa pro difunctis, á sis veus.</i>	VICTORIA.

APENDIX

PARLAMENT

LLEGIT PER LO DIRECTOR DEL "ORFEÓ" EN LLUIS MILLET

Orfeó Catalá:

Veus aquí unas paraulas que 'ns voltejan continuament y amorosament y són consol, recorts y esperansa nostra. Es la obra de joventut somniadora. Es la obra verge de la primera volada del ideal hermós de nostra joventut que va fugint suau, y traydorament. Es la flor del camp de la Catalunya renaxenta. Es verdor de primavera que diu que l'hivern de la llarga esclavitut de la patria no ha mort lo germen vivificador de nostra rassa.

Sembla ahir, y es dolçament trist pensarho de la manera que varem comensar, com aquell qui juga, innocentment, sense saber ben bé lo que feyam, sense mérits, sense cap element, tant sols ab l'escalf de nostre cor jove, ab la llum radiant de nostra imaginació somniadora. Varem comensar y encare dura. Lo que tenia forma insegura, informe al comensament, se ha anat perfilant y destacant en lo cel de nostre renaixement com astre que illumina cors catalans encare mitj ensopits per la mentida, desnaturalisadora, de la Espanya centralisada. No haig de fer jo, en aquest moment, la historia general de nostra institució, solsament haig de fervos memoria de la tasca artística de l'any que acabem de passar. Però, aixís com

L'excursionista á mitja costa se gira pera delectarse els ulls ab la verdor del arbre frondós ahont ha fet parada un moment abans, y la vista se n'hi vá avall, cap al prat florit de la planura ahont arrela la montanya qu'escala; axís jo al fer memoria de l'any passat, lo pensament me fuig voleyant per aquells primers moments de nostra societat, moments humils, però hermosos com matinada de primavera, per aquells que hi gosarem.

Era l'any de la Exposició 1888, de bona memoria, que vaig sentir ab motiu dels certamens que se celebraren uns quants orfeons estrangers. La manera de cantar d'aquellas collas va ser una revelació pera mí. La tradició del bell cantar s'havía perdut en nostra terra. Jo á lo menys no havia sentit may ni en la iglesia ni en lo teatre cap massa coral que me fes sentir lo goig que es capás de produhir la veu humana tractada en conjunt. La veu humana es l'instrument musical per excelencia. Es l'únich qu'está en contacte ab l'ànima. Es la serventa directe de l'esperit. Lo cor la escalfa, lo pit la fa vibranta, lo cap la eleva, la dulcifica; l'esperit dins casa seva obra finestras pera rebre frescors dels camps, solejadas y alenadas de primavera.

La veu humana tractada en massa, emesa ab art, ab equilibri d'intensitat en cada part coral, obté efectes incomparables de vida, de calor, d'espressió que la orquesta no podrà may imitar tot y tenint molts mes recursos. Pero pera obtenir aquests efectes se necessita estudi preparant la educació indispensable á cada branca del saber humá, necessaria á son desenrotllo y perfecció.

Al sentir donchs jo aquellas societats corals cantant ab un art nou pera mí, me'n quedá un recort fondo que'm rondinava per dins com un desitj d'una cosa qu'havía de venir y á no tardar gayre. La forta amistat que'm lliga ab l'Amadeu Vives fecundá la idea; la conexensa d'un aplech de joves qu'encare enrotllan nostra senyera y son, com si diguessen lo pinyol de nostra fruyta xamosa, fou lo llevat que, pastat per la bona voluntat de tothom s'ha transformat ab la institució qu'avuy tot Catalunya coneix y estima.

Si avuy no fos altre mon objecte, ¡que bo 'm fora recordar aquella nostra aubada hermosa! Aquella primera sessió en lo Foment Regionalista, en lo carrer de Montserrat, ab aquell senyor que s' enfadá perque voliam cantar en catalá; las classes de solfeig en lo carrer de Lladó; nostra primera prova anyal; aquella excursió nocturna al castell de Moncada, ab aquells cants á camp obert que la nit donava ales de misteri; ab aquell cant de Segadors, tots á dalt del castell de cara al sol, que hermós, vermell, radiant, sortint per sobre la serra de devant semblava la benedicció de Deu á nostre ideal! Oh 'ls que hi erau en aquells primers temps, y m' escolteu, digueu quin goig sentiú al recordarho!

Los passos endevant, qu' ha fet nostra institució, any per any, en tal diada com avuy se n' ha fet memoria. ¿Cal que vos diga, que vos fassi memoria de nostres treballs de l' any que acabem d' enterrar? Tots los que m' escolteu ho sabeu tant be com jo lo que hem fet y gosat aquest any, pero com que fa bo recordar los moments felissos que foren, me sembla no vos sabrá greu com á mí tampoch que 'n fem memoria.

Comensárem l' any passat ab un concert dedicat als socis protectors important per les pessas que feyam conixer per primera vegada. Era 'l día 22 de Janer á la tarde. Executárem de nou l' *Ave verum* de Josquin de Prés; *Oh, quin bon ecol* de Rolland de Lassus; *Aucellada*, de Janequin y *Als nens petits*, de César Franck; executant també per primera vegada, la secció d' homes, las *Flors de Maig*, d' en Clavé. No vos haig pas de parlar del éxit que obtingueren ja que totas ellas viuhén en nostre repertori é hi viurán molt temps. Nosaltres podem cantar be ó malament, qu' aixó no havem de dirho nosaltres, pero 'l fondo educatiu de nostre programa, de nostre repertori, no podem permetre que ningú 'ns ho negui. Conexia á Janequin nostre públich? Y digueume si n' es ben digne l' autor de *Aucellada*, d' aquella original fantasía d' una riquesa rítmica y d' una frescor melódica que prou anyoran molts

de las composicions flamants d'avuy día. Y á Josquin de Prés, el patriarca de la escola flamenca polifónica del sigle xvi, célebre autor de nombrosas obras religiosas? Escolteu aquest *Ave verum* y digueu s'hi ha res més deliciós, més ingenuo qu' aquestas duas veus blanques que cantan la divinitat de Jesús ab llàgrimas d'angel, d'ignocencia dolorida. La característica del geni francés s'hi trasllueix ja en aquesta obreta que compta més de tres sigles d'existencia, ab lo contorn de la frase musical que captiva per sa elegancia y gracia, y ab lo contrapunt clar y atrevit.

Roland de Lassus, altre dels grans contrapuntistas del sigle xvi, considerat com un geni de gran força pels coneixedors del art del renaixement, es l'autor de *Oh, quin bon ecol!* d'aquesta joguina, encertada imitació d'efecte d'acústica, que no fa gayres días aplaudí 'l públich del Lírich tant com lo día que 'l cantarem per primera vegada.

Mes si l'ORFEÓ s'ha esplayat ab las composicions mestres de la polifonia del sigle xvi no ha deixat pas de recó las obras modernas que valen la pena, axís es, que ja hem fet conixer varias de las deliciosas cançons corals de Grieg y algunas de les delicadas composicions de Cèssar Franck, pare dels modernistas francesos, autor del corèt á duas veus blanques ab acompanyament, *Als nens petits*, quina hermosa traducció de la lletra francesa devem á n' Esteve Sunyol.

Aquest concert, si li haguessim de posar nom n' hauríam de dir lo concert de *L' Aucellada*.

La manifestació artística mes important, més elevada de l'any, fou lo concert de música religiosa que donarem en las acaballas de la quaresma lo día 20 de Mars á la nit. Després d'un fragment de cant plá: l' *Aleluya justus germinabit*; executarem nou composicions totas pertanyents á la polifonia del sigle xvi.

En la primera part com á mostra de las escolas flamenca, francesa é italiana, cantarem l' *Ave verum* de Josquin de Prés que havem mencionat mes amunt, lo motet *Pulvis et um-*

bra sumus de Rolland de Lassus y 'l *Miserere* d' Allegri. La segona part la formava tres obras capdals de Palestrina: *Impropria*, *Stabat mater* á dos chors y 'l motet *Peccantem me quotidie*. La tercera part era dedicada á la escola espanyola ab l' *Emendemus in melius* de Morales, el *Tenebræ factæ sunt* y el *Oh Magnum misterium* de Victoria. Exceptuant l' *Ave verum* y 'l *Magnum misterium* tot ho cantavem per primera vegada.

Los que troban atrevit fer un concert tot Beethoven ó tot Wagner, ¿qué diuhen d' una sessió en lo teatre composta solsament de música escrita pel temple y que te tres sigles de existencia? tant se val. Solsament diré que quan un está convensut d' una cosa te pit pera tot.

Los ignorants y 'ls rutinaris fan corre que la música religiosa del sigle xvi sols es bona pera las golfas, qu' es música morta, que sols es un trevall mecánich sens inspiració, sense *filosofia*; diuhen ells. ¡Pobre gent! La fura surt del cau y la llum del sol la cega. Donchs nosaltres, aquesta música que en la iglesia fa son, la portem al teatre lluhent y daurat y hi ha qui 'ns escolta, qui plora y tothom fruheix la santa emoció del inspirat que nosaltres procurem trasmetre tant be com sabem; y la gent en lo teatre pensa en Deu y en la Verge María, y potser hi ha algun incrédul que al surtir del concert s' en torna á casa mormurant: pot ser si que aixó de la incredulitat es una bestiesa... Veus aquí l' efecte de la música morta bona pera arreconar á las golfas.

¡Oh, si jo sapigués dir ab paraulas alguna cosa, una mica digne de lo que mereixen lo *Stabat Mater*, de Palestrina, *Impropria* y *Peccantem*, y del *Emendemus*, de Morales y del *Tenebræ* y de tot, absolutament tot de lo d' aquest programa! Es lo gloriós cimell d' un art, es la perfecció de la forma, vessant convicció y creencia. Es l' artista amo de la forma y conscient de son esser. No es l' artista modern fent obra, casi be sempre, solsament d' imaginació, que creu y espera de segona má; es lo cristiá que veyent créixer lo cisme del protestantisme s' aixeca; lo sentiment de pietat l' inflama y canta ab

veu de profeta 'ls misteris y grandesas de la religió clamant misericordia pera la miseria humana.

Es Morales que diu com frare ab brassos estesos, terriblement: «Recordat, home, de que ets pols y de que á la pols has de tornar,» envolcallant aquest crit d' alerta dels tenors per lo chor que recullidament, ab compunció va resant aterrat: «Esmenemnos pera ser millors los que per ignorancia pecarem.» Es en Rolland de Lassus, lo pecador arrepentit, espantat per la visió de l' ombra de la mort que canta ab buf misteriós «No som mes que pols y ombra.» «Solsament la virtut es vida.»

Es la veu humanívola d' en Victoria que 'ns canta la mort del Just en lo Calvari, fent agenollar l' esperit quan corpresos pel sentiment, sentim fins la última alenada de Jesús fregar nostre front impur deixantnos ab esgarrifansas de fret y ab llàgrimas als ulls.

Es la mel que regalima del cel per en Palestrina, que dolcement canta las tristesas de la Verge Santíssima ab aquella dolcesa italiana que després han prostituït en la ópera sos indignes successors. Oh, l' adorable Palestrina! las sevas tristesas quin goig donan al ànima! Es lo cantor de la consolació cristiana.

En lo *Miserere* d' Allegri, es l' esbatech, murmull de congoixa de la humanitat conscient de sa miseria, aterrada devant la Justícia Divina, clamant misericordia.

Es lo crit triomfal de l' Alleluya del *Magnum misterium*, esclat d' alegria triomfadora del mal.

En fi, es l' art verdader que con mou, edifica, enforteix y eleva l' ànima.

Per aixó he dit que aquesta es la manifestació artística més de debó de l' ORFEÓ en l' any passat.

Lo teatre no era ple, pero los que hi assistiren gosaren, seguiren ab interés les traduccions dels texts llatins fetas per nostre consoci n' Esteve Sunyol, per cert alguna de ben hermosa com la del *Stabat*; y tothom, penso jo, ne sortí ab alguna cosa més á dins que avans d' entrarhi.

De la anada á Mallorca tots ne guardarem perdurable recort. Invitats pels bons amichs, companys de causa que tenim en l' *Illa daurada* feya cosa d' un any, havíam estat á punt de realisar la excursió desitjada; obstacles d' última hora impediren realisar llavors l' excursió. Per fi, lo 20 de Maig de l' any passat á un quart de vuyt de la tarde estavam, los cantors y mestres del ORFEÓ y bastants socis protectors, en la coberta del vapor *Palma* mirant com nostra estimada Barcelona se feya enllá com enpaytada per la mar que s' anava aixamplant inmensament entorn nostre. La mar, plana, inmóvil, semblava respectar nostre aprenentatge de viatjar per l' aygua. La costa catalana nos donava l' adeu estirantse amplement. Lo sol, mitj apagat, suaument daurava 'ls núvols de ponent. S' anava fent fosch; s' anava esborrant la costa; la lluna plena, sobre 'l pal mestre, nos donava la bona nit com si fos nostre guiatje cap á la terra germana nostra. Hi hagué alguna noya y algun noy y fins algun home que 's marejá una mica, però aquets ho devían tenir per vici perque la embarcació no 's movía; tots los altres, molts, nous en l' element líquit, gosavam l' espectacle encisador de la gran naturalesa. Qui cantava, qui comunicava sas impressions ab los companys, qui de colzes al orla gosava ab quietut de la hora tranquila, y també hi havia qui en lo restaurant feya feyna no tant poética, però mes restauradora.

Entrada la nit tothom se 'n aná á joch ab lo bon ordre que, gracias á Deu, sempre ha regnat en totas nostras excursions. Las noyas ab las mares, á las cambras de primera, encare que no hi estavan gayre amples; els noys á las de segona ab alguns homes pera vigilarlos, 'ls homes á la bodega, no gayre comodos; alguns preferiren vetllar á la lluna.

A quarts de tres molts ja sortían del cau; apenas ningú havia pogut dormir per alló de la impressió nova; á prova la quitxalla sobretot ja xerrotejava com esbart d' aucells que 's desvetllan al presentir 'l sol. A popa alguna noya mitj escabellada s' atrevía també á treurer 'l cap de la cambra. La mar.

platejada per la lluna clara continuava inmòvil. Hi havia algú que deya que ja ovirava las montanyas mallorquinas; una mitja claror suau per llevant comensava á anunciar lo día. ¡Oh quina matinada més hermosa! Allavors si que 's ve-yan las montanyes desitjadas que 'ns esperavan altivas y com cridantnos.

Lo día, naixent quietament, creixía. Lo misteri de la nit sobre la gran planura blava se tornava sonríd d' aubada. Tots de cara á las montanyas miravam lo cel rosat esperant esclatés lo gran botó de foch. ¡Mireusel, lo triomfador de la nit! La mar s' alegra enmirallant las rosas del cel. Tota nostra gran familia se mou ja per sobre coberta; per allá baix comensem á veurer la Dragonera, separada un pam de les altres montanyas; sembla el centinella vigilant de la illa dau-rada.—«Veyeu? per allí havem de passar, oy capitá?—Avuy sí, per allá ahont vulgueu; ja heu tingut prou sort ab aquest temps.—Es la nostra Senyera que porta la sort! com que va scr batejada allá dalt á Montserrat, devant la Moreneta.»

¡Qué n' era d' hermós tot alló!

El sol ja tot ho encenia ab forsa, mar y cel. Mallorca semblava naixenta de fresch: un mon nou nascut d' un bes del sol xardorós y la mar blavenca en aquella matinada de primavera.

A mida que 'ns acostavam á aquell mon de poesia, veyent aprop las rocas escarpadas lo goig nos inundava y 'ls recorts de la historia patria se 'ns despertavan. Un company, dret sobre 'l bot penjat á babor llegia trossos de les crónicas catalanas. La figura de nostre gran rey en Jaume crexia en nostra imaginació y 'l veyam invocant la Verge María pera que l' ajudés en la conquesta d' aquella terra. Al passar per la Dragonera véyam l' exércit catalá desembarcant en aquellas rocas pera refer la gent y prepararla pera la lluyta. Ab los ulls oberts y ab l' ánima vibranta anarem atravessant, admirats, aquellas reconadas de parahís lluminós. La gran badia de Palma se 'ns presentá, per última, com l' apoteosis de aquella testassa pels ulls. Lo vapor s' embanderá espléndidament ab banderas nacionals catalanas, tothom se posá de fes-

ta: los noys, ab las barretinas vermellas enrahimats á proa, davan una nota de color vibranta; las noyas, endiumenjadas ab la mantellina blanca, convertiren la popa en un jardí florit de lliris blanchs; los homes ab las barretinas moradas entonavan lo quadro d' un tó seriós.

Ja hi som! Una colla de bots nos voltejan; ja abrassem als amichs que ab amor nos esperavam, las autoritats nos saludan en nom de Mallorca ab paraulas patrióticas exidas del cor, contesta nostre vispresident en Pagés calurosament. Lo poble formiguejant en terra, s' esbrava ab crits de viscas.

Baixém á terra y voltats de molta gent y acompanyats de diferents corporacions corals, entre ellas la «Capella de Manacor,» estimada germana nostra, nos dirigim á la iglesia de Sant Gaetà, pera ohir missa, entonant abans los *Goigs á la Verge*, de Brudieu. Allí, á la fosca recullida del lloch sagrat, donarem gracias á Deu del bon viatge que 'ns havia donat. Surtint de la iglesia altra vegada l' espatech de sol.

Anarem á saludar al Ajuntament que 'ns esperava en corporació; cantarem la *Senyera*, l' Alcalde nos saludá desitjantnos bona estada á Palma y nos feu present d' un pergami escrit en mallorquí y de gust de la terra.

Nostre President parlá regraciant lo present y la magnífica rebuda que 'ns feya 'l poble de Palma. Surtint d' allá anarem á la Diputació, quina Coopóració nos esperava en pes també pera donarnos la benvinguda. Son President parlá saludantnos ab entussiasme y nos feu present d' unas hermosas cintas pera nostra *Senyera* benhaurada. En Joan, mon germá y president, també contestá espressant nostre agrahiment á tanta consideració. Cantarem desseguida *Los Segadors*, que despertaren gran entussiasme entre 'l públich que s' havia anat aplegant á la sala. Allí nos oferiren un refresch que acceptarem ab gust, porque realment estavam sedents.

Una mica atropellats, després de tantas emocions anarem al hostatge.

A la nit tingué lloch lo concert primer en lo teatre Prin-

cipal. La sala estava plena á vessar, rebent lo públich ab gran entussiasme totas las pessas del programa, triadas en sa major part entre las que havíam cantat en los dos últims concerts á Barcelona. La primera part constava de música catalana y mallorquina, ab cansons populars y originals; la segona estava formada de música religiosa del sigle xvi, y la tercera de música estrangera, acabant ab *Los Segadors*, que produhí un esclat d'entussiasme patriòtich. Cal notar que la *Ivernenc*, del amich Noguera, produhí profunda impressió en l'auditori, vegentse obligat l'autor á sortir á las taulas á rebre una ovació de sos compatricis; y per cert que ho teníam ben merescut, no solament per sa composició que's ben hermosa, sinó porque en Noguera es el porta estandart del progrés del art musical á Mallorca.

L'endemá al matí ferem una excursió al típich y hermós castell de Bellver, desde hont se domina Palma y tot lo serrat que volteja aquella terra benehida. Allí, en lo pati interior, cantarem *Los Segadors* y l'*Cant de la Senyera*, arrodonidas las veus per los archs que voltan dit lloch. Alguns soldats que badavan per allá, escoltavan nostres cants com una cosa estranya. Varis companys visitarem també los bellissims monuments de Palma que recordant los venturosos temps de aquella terra recordan també 'ls nostres.

Per la tarde donarem lo segon concert que va ser un éxit encara més gros que 'l del día anterior. Tots recordarém sempre l'esclat formidable que obtingué 'l *Sanctus* de la missa del Papa Marcello. Si be es veritat que may l'havém cantat com aquell dia, tan just, tan vibrant de sonoritat. Lo programa, completament diferent del día anterior, estava compost com aquell, encara que canviant l'ordre, d'una part Catalana-Mallorquina, una relligiosa en la que hi havia lo sublim *Stabat*, de Palestrina, y una d'estrangera.

En aquest concert estrenarem l'inspirat *Himne del Poeta* del mestre Nicolau.

Al acabar *Los Segadors* hi hagué un esclat imponderable de aplausos y crits de viscas; nostres cantors, barretinas y mocadors enlayre, responíam commoguts á aquella manifesta-

ció dels bons mallorquins. Anant á la fonda trobavam qui 'ns saludava als crits de ¡Visca Catalunya!

Soparem depressa, porque 'l vapor tenia ja la máquina encesa pera retornarnos á Barcelona. La ovació del teatre se reproduí en lo moll quan, ja negra nit, nos embarcavam ja tots pera 'l retorn. Aquells moments foren dels que no s' olvidan. Lo moll estava ocupat per una gentada immensa que nos despedia ab crits de á reveurer; nosaltres, reunits á popa cantarem *La Senyera* y 'ls *Segadors*; lo barco comensá á moures pausadament. La cuberta s' il·luminá ab bombas lluminosas, esclataren ab forta vermellor molts fochs de bengala; no paravan los crits y 'ls aplausos de la gentada y las salutacions á Mallorca, de nostres coristas. Allavors compreguerem que Mallorca y Catalunya son germanas, que l' amor las lliga encara; la cadena ab que 'ns uní nostre gran rey en Jaume encara es forta y ho será sempre, porque la forjá ab l' amor, no ab la tiranía.

Al esser ja mar endins sentíam com un eco de nostres cantis; era la cansó del *Segadors*, que 'ls mallorquins ja havian apresat y la cantavan al cap del moll com l' últim adeu. Allavors clucant los ulls creguerem veurer la venerable imatge del gran mestre Aguiló, benehint nostra Senyera, y allavors estremintnos de goig estimarem encara més que abans á nostre ORFEÓ.

A últims de Juliol m' estava á Bayreuth gosant el drama lírich vagneriá, quan un dia vaig tenir un gros susto. No sé vosaltres si vos hi havéu trobat, però á mi m' ha passat moltes vegadas, que estant en certs moments embegut en la fruició d' una obra d' art ó corprés per un sentiment intens, un soroll, un no res me sobressalta soptadament fentme estremir en sech; una cosa semblant me va passar aquell dia al llegir una carta de Barcelona hont se 'm deya que L' ORFEÓ havia sigut xiulat. De moment Sigfried, Wotan y Brunilda se 'm fongueren, no sabent lo que 'm passava. Repassada la carta vaig veure que tot plegat no era res mes que una urpada de

la gran fera que s' anomena públich y que devegadas te mals jochs.

Era en lo teatre del Tívoli hont se celebrava lo benefici y funció d' honor de 'n Vives, nostre antich company, en celebració del gran éxit que havia tingut sa hermosa partitura *D. Lucas del Cigarral*, y l' ORFEÓ donant mostrars de que encare agraheix de cor y ánima lo que deu á en Vives, prengué part en la festa cantant, dirigit per en Comella, la *Cançó de noys* de Grieg y 'l *Sant dilluns*, y per en Vives *L' Emigrant* y algunas de sas cançons armonisadas. Fins llavors tot aná bé, ab molts aplausos per cada pessa; però acabat comensan á sentirse veus de ¡Segadors, Segadors! Lo crit se fa general; allí del ORFEÓ sols hi havia la secció d' homes, per lo tant *Los Segadors* no 's podian cantar. No sabent qué fer, repeteixen *Sant dilluns* y allavors siguié l' escandol que va resultar un dilluns ben esguerrat, que desde llavors ja podem dir que L' ORFEÓ ha sigut xiulat: y á mí 'm sab greu no haverhi estat, que 'm dol no acompanyarvos en las fatigas com en las glorias.

Aixó passava 'l dia 12 de Juliol; lo concert del dia 23 en lo Saló de Bellas Arts no tingué incidents tan trágichs. Allí segons m' enteraren també per carta, tingué l' ORFEÓ, dirigit per son subdirector en Comella, una manifestació d' aprecio ben grossa. La festa era en honor de la esquadra francesa que havia visitat Barcelona; l' Ajuntament havia ajuntat diferents elements artístichs de la ciutat pera obsequiar á nostres hostes que tant simpátichs nos resultavan. Al cantar nostres orfeonistas la *Marsellesa*, hi hagué un gros esclat d' entussiasme, derrera del qual en Comella feu entonar los *Segadors*, que foren aclamats per catalans y francesos ab gran espatech,

Aquells dias á Barcelona estavan molt armats, y l' ORFEÓ no hi jugava pas petit paper. Tot alló de la arreconada del *Gloria Espanya* (pobre Clavé quina bona fe tenia) que va motivar que 'ls de Madrid fessin lo bestia contra l' Alcalde d' aquí, va donar lloch á que pensessen junt ab los de la «Catalunya Nova» en fer una serenata á n' en Robert, que va acabar ab las carícias d' aquell *hermano* d' última hora. Jo,

quan ho vaig llegir allí á Alemania, aixó de las caricias del *hermano*, no 'm va fer tant mal efecte com lo del Tívoli; pot ser va ser porque m' havia acostumaat ja ab la cosa ab lo chor de las garrotadas del final del segon acte dels *Mestres cantors*, que vos dich que 's cosa deliciosa.

La anada de las seccions d' hòmens y de noys á Camprodon resultá una de las sortidas més típicas que ha realisat lo ORFEÓ.

A la matinada del día 13 marxarem. Arrivarem al mitg día á Sant Joan, ahont després de dinar anarem á visitar lo bell y notable monestir ahont adorarem lo Sant Misteri vetllat per aquellas admirables esculpturas, pot ser la obra capdalt de la vella esculptura catalana. Jo no he vist res en aquest art que 'm produhís tan fonda impressió. Cóim que 'l temps era curt, á corre-cuyta agafarem desseguida carretera amunt pera trobar los carruatges que 'ns havían de portar á Camprodon. Després de una estona de camí los esperarem aturats, ja que 'l sol picava massa pera gambejar costa amunt. Un cop arrivats los cotxes pujarem homes y noys, y, apa, cap amunt, tot admirant lo hermós paysatge d' aquell tros de terra catalana.

La arribada á Camprodon va ser cosa ben típica y nova pera nosaltres. Una munió de gent nos rebía ab crits d' alegría; una bellugadissa de verdas brancas nos saludava, moguda per la quitxalla ab vermella barretina sobre 'l cap; nanos y comparsas se bellugavan, saltavan y capbusavan d' aquí d' allá, fent gran gatzara. Uns heralds ricament vestits á dalt de cavall feyan d' escolta á la comitiva, engroixida pels estiuhejants barcelonins organisadors d' aquella festa.

Anarem tots plegats á la plassa, enfront á la casa de la vila y cantarem lo *Cant de la Senyera*; l' Alcalde desde 'l balcó de la casa gran nos doná la benvinguda. Després marxarem tots plegats á saludar al Sr. Rector, acompanyats d' atxes de vent, porque ja era negra nit. Allí, al portal de la iglesia, quatre ó cinch sacerdots de rengle, drets, nos esperavan. Lo bullici

pará en sech; las atxas il·luminavan los antichs murs de la iglesia donant un color solem·nial al acte. Lo Sr. Rector tren·cá 'l silenci donantnos la benvinguda ab paraula senzilla y sincera; nosaltres cantarem un parell de cansons populars. Creyéu que tot alló era ben original y hermós.

D' allá anarem á saludar al Dr. Robert, allavors alcalde de Barcelona, que 's trobava á Camprodon orejantse dels mals de cap que li donava son important càrrech. Nos rebé ab un discurs patrió·tich; dalt dels quatre ó cinch esglahons de sa casa-torre, feya bo sentirlo parlar de Ripoll, de las en·contradas pirinencas ahont la sava catalana s' hi guarda pura com la neu de sas altíssimas mantanyas; allá solsament se pot sentir en catalá y per aixó los nostres cants ressonavan allá lliures y potents dihent: ¡Oh Pirineús, som fills teus encare!

Després ferem ressonar los *Segadors* per aquells ayres que respiráren los Jofres y Tallaferros, los pares de la Catalunya lliure, forta y honrada, de la nostra única patria.

Aquella mateixa nit ferem un concert en lo Cassino. Lo local no era gran, no cal dir com estaria de plé. Cantarem cansons populars, Clavé y fins l' *Aucellada*. La meritíssima Sra. Wehrle cantá ab son bon gust de sempre cansons del Sr. García Robles y mevas. D' aplausos no 'n faltaren.

Pro la nota més bonica de nostra estada en aquella vall pirinenca, fou l' anada de l' endemá á la tarde al Vernetar. Desde allí se dominava la vila ajaguda en lo clot d' aquellas altas montanyas y regada pel Ter. Una cobla tocava sardanas. La tarde anava cayent. Cantarem *Las flors de Maig*; las veus resultavan arrodonidas en la quietut solem·nial de la gran naturalesa. La melodia tendré y l' armonia simple d' en Clavé, se fonía y armonisava ab las mitjas tintas del cap-vespre; l' esperit s' enlayrava y una fonda melangia penetrava fins al fons del ánima.

Sorprésos nosaltres mateixos del efecte cantarem desseguida l' *Emigrant*. «¡Dolsa Catalunya, patria del meu cor!» Allí la teníam la dolsa mare nostre! que 'ns petonejava 'l front ab l' ayre pur de la montanya. Allí la teníam mitj somiosa deixantnos gosar en sos somnis. Allí 'l teníam l' alt pirineo! á

sobre nostres caps, altivol, inmens. ¡Oh, sava forta de la naturalesa! ¡Oh sava de la Patria! ¡Oh poesia de l' ànima!...

Baixarem avall que ja era fosch. A la nit hi hagueren sardanas en obsequi al ORFEÓ, y tots ballarem. La gent del pahís nos donavan la mà y 'ns guiava; las barretinas de la montanya y las de ciutat se juntavan en aquella gran rodona; que tots som fills d' una mateixa mare.

L' endemà al matí, diada de la mare de Deu, al ofici cantarem la missa del Papa Marcello. A la tarde hi hagué un aplech á *ca'n Moy*: La festa d' aquella tarde resultá una festa més popular que la del día avans del *Vernatar*, si be menos poética. Pro quina animació! y que bo feya estarse allí, en mitj d' aquells montanyesos que ballavan, ballavan, sense cansarse may.

L' espiguet de las grallas se confonia ab lo brugit de la gent y 'l mormurar del riu que allí aprop saltava boig de alegría de roch á roch, corrent després pedruscall avall, en busca d' altrás ayguas germanas que li parlessin del avi Puigmal, lo de las neus eternas! Amichs, alló es viurer. Nosaltres allí prop del riu, cantarem las *Flors de Maig* y crech que 'l *Cant de la Senyera*; feya bo veurer los pagesos que 'ns voltavan ab l' afició que 'ns escoltavan.

A la nit donárem l' últim concert. L' éxit fou gros. Després del concert, que devia ser cosa de la una, prenguérem alguna cosa y prop de las tres del matí sortiam del cassino cap á buscar los cotxes que 'ns havian de portar á St. Joan pera agafar lo primer tren cap á Barcelona. Allavors espontáneament organisárem una ronda nocturna la més original, digne final de nostra estada á Camprodon: donchs, sortint del cassino alguns comensáren entonant *Los Segadors*, seguíren altres y desseguida tots, ab imponent unís, recorreguérem los carrers de la vila cantant l' himne catalá. La gent sortia pels balcons ab roba blanca (hi ha qui sempre dorm), los serenos, admirats, nos encaravan los fanals, y l' himne després de acabat recomensava y semblava que creixia, creixia, com si 'ls ecos dels Pirineus li donguessin forsa. A la

plassa, ab tot y la hora qu' era, (las tres un quart de quatre del matí), hi hagué crits d' entussiasme. Nos abrassarem despedintnos dels organisadors d' aquellas festas que tanta bondat tinguéren pera nosaltres, y dins la tartana, tot brandant lo cap, encara anavam gosant ab lo recort de tot alló que tota la vida retraurím com á moments felissos.

En aquella gran rodona, que tota la nit s' il·luminava amb la llum dels focs, hi havia una gran multitud de gent que s' estava acompanyant.

El concert al matí, diria de la mar de D'alt al concert, en la missa del Papa Marcell. A la tarda hi havia un concert a la casa de la festa d' aquella tarda, també una festa més popular que la del dia avant del festival, i més menys. Per donar animació y que no s' estigués allí, en mitj d' aquells montanyesos que ballaven, ballaven sense cansar-se mai.

El repertori de las tardes se componia de lo següent de la gent y l' ornament del tin que allí s'hi trobava, però de alegria de cochi a cochi, corrent després pedisacall avall, en busca d' altres aigües germàniques, que si podíem delavi l' animal, lo de las neus etíopes. Aníels, alló es estar. Nos altres allí prop del tin, en las Flores de May y crech que l' orn de la gent era lo de venir los paresos que uns voltaven ab l' alció que les escolaven.

A la nit donarem l' últim concert. L' últim concert, però del concert, que devia ser cosa de la nit, prenguerem alguna cosa y prop de las rics del matí, sortim del casino cap a buscar los coxes, que no havien de portar a St. Joan, però a buscar lo primer tin cap a Barcelona. Allí, a més original, l' augment originalment una ronda nocturna la més original, digne final de nostra estada a Campobon. Donchs, sortim del casino alguns començarem cantant los Segadors, se- guiren altres y després tots ab imponent unió, recordo- guem los carers de la vila cantant l' himne estabí la gent sortí dels balcons ab tota blanca (hi ha que sempre dorm) les seccions admittint, nos encenyan los bengals y l' himne després de acord recomençava y acabava que críexa, críexa i tot com si els Prínceps li donessin la forca. A la

COMITAT DIRECTOR

President
Enric Martí i Pons
Vicepresident
Joaquim Gual i Rovira
Secretari general
Francesc Vilas i Vilas
Secretari segon
Joaquim Bartrina
Treasorer
Joaquim Martí i Gual
Comissari
Joaquim Vilas i Vilas
Comissari

LLISTA DELS SENYORS SOCIS

EN 31 DE MARS DEL ANY 1900

Enric Martí i Pons
Joaquim Vilas i Vilas
Joaquim Bartrina

MESTRES

Joaquim Vilas i Vilas
Joaquim Bartrina
Joaquim Martí i Gual
Joaquim Vilas i Vilas
Joaquim Bartrina
Joaquim Martí i Gual
Joaquim Vilas i Vilas
Joaquim Bartrina

SENYORS SOCIS HONORARI

Joaquim Vilas i Vilas
Joaquim Bartrina
Joaquim Martí i Gual
Joaquim Vilas i Vilas
Joaquim Bartrina

COMITATU DIRECTIVA

President:

Joan Millet y Pagés.

Vispresident:

Joaquím Cabot y Rovira.

Secretari primer:

Frederich Viñas y Cusi.

Secretari segon:

Joseph Bascompte.

Tresorer:

Tomás Millet y Estapé.

Comptador:

Ramon Farrarons y Algúe.

Conservador:

Pere Mascaró y Benaprés.

Bibliotecari:

Antoni Roca y Codina.

Vocals:

Frederich Xifré.

Joseph M.ª Capella.

Antoni Gifreda.

MESTRES

Director:

Lluís Millet y Pagés.

Sub Director:

Joseph M.ª Comella.

Professora de Cant:

Emerenciana Vehrle.

Professor de Solfeig:

Joan Salvat y Crespi.

SENYORS SOCIS HONORARIS

Dmitri Slaviansky d'Agrenéff.

Olga Slaviansky d'Agrenéff.

Antoni Gallissá.

Felip Pedrell.

Antoni Nicolau.

CORISTAS.—SECCIÓ D' HOMES

PRIMERS TENORS

Alegre, Pere.
Bartolí, Simó.
Barrionuevo, Joseph.
Blanch, Joan.
Fabrè, Antón.
Ferrer, Domingo.
Giró, Francesch.
Guiu, Ramón.
Massip, Emili.
Palau, Claudi.
Parera, Tomás.
Portell, Alexandre.
Puigjaner, Francisco.
Pujol, Francesch.
Rafart, Eduard.
Vale, Jaume.
Ventura, Pere.
Vilella, Bartomeu.

Vives, Miquel.
Vives, Rafel.

BARÍTONOS

Aguiló Ricart.
Alonso, Mateu.
Arús, Joseph María.
Bernades, Mariano.
Campmany, Aureli.
Casulá, Joseph María.
Castells, Tomás.
Ferrer, Joseph.
Flos, Antoni.
Guerrero, Miquel.
Güell, Rodolf.
Framis, Joseph.
Llorens, Just Joseph.
Masó, Joan.
Montlleó, Joseph.
Nieto, Joseph.
Obrador, Joan.
Parera, Ramón.
Poblet, Joan.
Roca, Antoni.
Pomar, Ricart.
Pons, Francisco.
Possiello, Miquel.
Rius, Miquel.
Romani, Joan.

SEGONS TENORS

Anaya, Francisco.
Artús, Isidro.
Berenguer, Joan.
Buscá Gayetá.
Calvo, Ramón.
Daniel, Baldomero.
Gaspar, Miquel.
Gassó, Antoni.
Gibert, Jacinto.
Gonzalo, Eduard.
Guarro, Agustí.
Guitart, Domingo.
Junoy, Emili.
Lapeyra, Enrich.
Llambí, Joseph.
Mas, Joan.
Maluquer, Agustí.
Maluquer, Manel.
Massaguer, Abdón.
Oriol, Joan.
Sal, Ramón.
Sala, Angel.
Vives, Camilo.

BAIXOS

Alba, Claudi.
Alvarez, Narcís.
Albertos, Humbert.
Araña, Francisco.
Barberá, Manel.
Bonet, Abel.
Caballé, Andreu.
Calduch, Joseph.
Daniel, Joseph.
Duran, Emili.
Espinach, Joseph.
Garreta, Joseph.
Gili, Joseph.

Giralt, Agustí.
Gonzalez, Joseph.
Guerrero, Antoni.
Llauradó, Miquel.
Obea, Francisco.
Petrus, Eduard.

Planas, Joseph.
Pomar, Bartomeu.
Prat, Joaquim.
Puig, Francisco.
Valls, Miquel.
Xifré, Frederich.

SENYORETAS CORISTAS Y DEIXEBLES

Aguiló, Paula.
Albi, Agna. (Deixeble)
Aldabert, Margarida.
Aldabert, Victoria.
Bordas, Concepció.
Brugada, Concepció.
Cabeza, Carme.
Casas, Josepha.
Cardona, Assumpció.
Cardona, Pilar.
Cleries, Mercé.
Costa, Joana.
Costa, Adela.
Curet, Carme.
Domenech, Angela.
Estapé, Francisca.
Estapé, María.
Falcó, Balbina.
Farnés, Teresa.
Ferré, María.
Fortuny, Rosa.
Framis, María. (Deixeble)
Framis, Francisca.
Gasull, Joaquina.
Gasull, Teresa.
Gimón, Carme.
Girbau, Concepció.
Gimenez, Martina.
Gimenez, Monserrat.
Jonama, María.
Maffei, Sofia.
Maluquer, Rosa.
Marcó, Elissa. (Deixeble)
Marcó, Trinitat.
Martell, Joana.
Mató, Antonia.

Mató, Concepció.
Millet, Dolors.
Navarro, María. (Deixeble)
Obradó, Margarida.
Palazón, Filomena.
Parés, María.
Pausas, María.
Perciba, Carme.
Piñeiro, Josepha.
Pomar, Concepció.
Pomar, Dolors.
Pomar, Josepha.
Pons, Rosa.
Puig, Mercé.
Rafael, Mercé.
Rafart, Trinitat.
Ribas, Dolors.
Riera, María.
Roca, Loreto.
Roca, Pilar.
Sales, Carme.
Sales, Dolors.
Salvat, Francisca.
Sancristofol, Antonia.
Soler, Balbina. (Deixeble)
Terrés, Rosa.
Ticó, Angela.
Ticó, Delfina.
Uriach, Neus. (Deixeble)
Uriach, Pilar. (Deixeble)
Usich, Agna.
Valentí, María. (Deixeble)
Vergés, Josepha.
Vill-Lloch, Caritat.
Xifré, Dolors.

CORISTAS.—SECCIÓ DE NOYS (*)

Amat, Vicens.	Mabras, Jaume.
Amores, Ruperto.	Mariné, Amadeu.
Andreu, Antoni.	Martí, Felip.
Alsina, Antoni.	Margalet, Antoni.
Badia, Joseph.	Miró, Joseph.
Baró, Emili.	Montaña, Enrich.
Blasi, Joseph Maria.	Navarro, Inocenci.
Bosuldú, Jaume.	Pal, Joseph.
Bosuldú, Rossendo.	Planas, Jaume.
Buyosa, Ramón.	Pons, Joseph.
Casas, Narcís.	Puig, Manel.
Clarà, Ramon.	Puigjaner, Ricart.
Colomé, Antoni.	Pujol, Frederich.
Curet, Joan.	Pucallas, Andreu.
Delcor, Francisco.	Rafel, Joan.
Delcor, Ricart.	Reixats, Joseph.
Escofet, Joaquim.	Roig, Joseph.
Espinach, Anicet.	Sala, Francisco.
Espinach, Frederich.	Sala, Vicens.
Famadas, Joseph.	Sampietro, Joaquim.
Farré, Lluís.	Segalés, Jaume.
Ferre, Joan.	Sevillano, Joan.
Franch, Joaquim.	Sicart, Lluís.
Freixa, Antoni.	Triadó, Antoni.
Fusté, Pere.	Turet, Joseph.
Gibert, Joan.	Vilalta, Joseph.
Huard, Antoni.	Vila, Rafel.
Jordana, Faustí.	Vilalta, Francisco.
Lladó, Joseph.	Xifré, Eduart.

CORISTAS.—DEIXEBLES SECCIÓ DE NOYS

Artís, Alfons.	Mir, Ramon.
Ballbé, Ramon.	Moncunill, Isidro.
Carbonell, Calixto.	Roca, Isidro.
Carbonell, Francisco.	Roca, Joan.
Carbonell, Joan.	Rocamora, Emili.
Flos, Frederich.	Richarte, Joaquim.
Fortuny, Francisco.	Solà, Joaquim.
Font, Amadeu.	Torner, Joseph.
Güell, Joan.	Torrents, Enrich.
Latorre, Miquel.	Uriach, Enrich.
Llonch, Joan.	Verdera, Isidro.
Mateu, Joseph.	Vericat, Carles.

(*) Los noys no son socios.

LLISTA DE SENYORS SOCIS DEL «ORFEÒ CATALÀ»

EN 31 DE MARS DEL ANY 1900

Abadal, Joan.	Arumi, Lluís.
Agell, Joan.	Arumi y Socías, Joan.
Aguiló, Eugeni.	Arús, Joseph María.
Aguiló, Josepha.	Arrau, Miquel.
Aguiló, Paula.	Artés, Andreu.
Aguiló, Ricart.	Artús, Isidro.
Aguiló y Valls, Eugeni.	Artús, Joan.
Agustí, Eduart.	Astor, Pere.
Alba, Claudi.	Atcher, Joaquim.
Albareda, Enrich.	Augé, Miquel.
Albertos, Humbert.	Aymar, Pere.
Albet, Francisco.	Badia, Enrich.
Albet, Joan.	Badia, Joan.
Aldavert, Margarida.	Baladía, Jaume.
Aldavert, Pere.	Baltá, Joseph.
Aldavert, Victoria.	Barba, Antoni.
Aldrich, Joaquim.	Barbany, Ramón.
Alegre, Pere.	Barberá García, Manel.
Alfonso, Francisco.	Barberá, Joseph.
Alió, Francesch.	Barceló, Joseph.
Alonso Ballasteros, Mateu.	Barrecheguren, Joan.
Alonso, Manel.	Barrionuevo, Joseph.
Alonso, Mateu.	Bartoli, Simó.
Alsina, Ferrán.	Bartrina, Lluís.
Alsina, Pere.	Bassal, Joseph.
Altet, Sebastià.	Bas y Amigó, Esteve.
Alvarez, Francisco.	Bascompte, Joseph.
Alvarez, Narcís.	Bassegoda, Bonaventura.
Alvarez, Pere.	Bassols, Vicens.
Anaya, Francisco.	Batlle, Hermenegildo.
Andreu, Joaquim.	Batlle y Manyagas Raymond.
Anfruns, Francisco de P.	Batló, Domingo.
Anglada, Fidel.	Batló, Román.
Anglada, Silvestre.	Batló y Batlló, Frederich.
Antich, Antoni.	Bayona, Joseph.
Antich, Jaume.	Beltri y Paulí, Carles.
Aragonés, Artur.	Berenguer, Joan.
Arajol, Ramon.	Berini Dervaux, F.
Arana, Francisco.	Bernades, Mariano.
Arderiu, Camilo.	Bertrán, Gabriel.
Arias, Francisco.	Bertrán, Joan.
Arqué, Carles.	Bertrán Maristany, Jaume.
Arquer y Pujol, Laureá.	Bertran y Funyols, Ferran.
Arnaus, Joseph.	Bertrán y Tío, Joan.
Arnó, Pere.	Beruete, Serafi.
Arumi, Joaquim.	Bés, Joseph.

Biada, Joan.
Biayna, Ramon.
Bis, Domingo.
Beltri, Francisco.
Blancafort, Joan.
Blanch Martí, Joan.
Blasi, Joseph.
Boadella, Antoni.
Bofarull, Felicia.
Bofill, Francisco.
Bofill y Galtés, Joan.
Bofill y Martorell, Manel.
Bohigas, Julia.
Bonet, Abel.
Bonet, Albert.
Bonet, Angel.
Bonet, Ciriach.
Bonet, Llorens.
Borbón, Francisco.
Borbonés, Enrich.
Bordas, Concepció.
Bordas, Frederich.
Bordas y Carreras, Antoni.
Borralleras y Gras, Joaquím.
Borrás, Rafel.
Borrás, Enrich.
Borrás y Lozano, Pere.
Borrell, Agustí.
Borrut y Soler, Salvador.
Bosch, Antoni.
Bosch y Gal-ly, Joseph.
Bot, Joseph.
Botey, Joseph.
Botey, Artur.
Brossa y Sangerman, Victor.
Brugada, Concepció.
Bruguera, Joaquim.
Bruguera, Antoni.
Brunet, Francisco.
Brunet, Joan.
Bultó, Isidro.
Bultó y Sert, Francisco.
Burbano, Alexandre.
Burguera, Lluís Maria.
Buscá, Gayetà.
Busquet y Jané, Joan.
Busquets y Juncosa, Joseph M.^a
Buxaderas, Eduart.
Buyosa, Antoni.
Caba, Enrich.
Caballé, Antoni.
Caballé, Joan.
Caballé y Sancho, Andreu.
Cabot Rovira, Joaquim.
Cabot, Ricart.
Cabeza, Carme.
Cacharo, Paulí.
Cadona, Enrich.
Calduch, Joseph.
Calvo, Ramon.
Calsina, Angel.
Callís, Pere.
Camamala, Joseph.
Camarasa, Esteve.
Canals, Emili.
Canonge y Portas, Joseph.
Canyellas y Palet, Joseph.
Capdevila, Antoni.
Capdevila, Millá de la C.
Capella, Joseph M.^a
Capella y Sabadell, Cayo M.^a
Capmany, Aureli.
Capmany, Pere M.^a
Capo, Baltasar.
Caralt, Enrich.
Cardelus, Esteve.
Cardús y Arqués, Joan.
Cardona, Assumpció.
Cardona, Facunda.
Cardona Furró, Jaume.
Cardona, Pilar.
Cardona, Rita.
Carles y Tolrá, Emili.
Carné, Eduart.
Carrau y Juliá, Rossendo.
Casas, Antoni.
Casas, Enrich.
Casas, Francisco.
Casas, Joan.
Casas, Joseph.
Casals, Ignasi.
Casas Viladrosa, Joseph.
Casas y Domenech, Franco.
Casas y Tarragó, Francisco.
Cases de Ayxemus, Joseph M.^a
Casamajó, Joseph.
Casamitjana, Joseph.
Casacuberta, Vicens.
Casadó, Joan.
Cases, Melció.
Casulá, Jósoph M.^a
Casulá y Aguilár, Joseph.

- Castells, Antoni.
 Castells, Francisco.
 Castells, Tomás.
 Castellvell, Joan.
 Catarineu, Joseph.
 Catarineu, Ramon.
 Cataumbert, Marián.
 Cendra, Pere.
 Cerdá, Joseph.
 Cercavins, Isidro.
 Cester, Eusebi.
 Cid, Remigi.
 Ciurana, Enrich.
 Cisteró, Salvador.
 Civil, Pere.
 Civil, Joseph.
 Clará, Ramón.
 Cleries, Mercé.
 Closas, Ramon.
 Clot, Lluís.
 Coca, Eduart.
 Coca, Joan de la C.
 Codina, Pere.
 Codina Pons, Joseph.
 Codina, Ramon.
 Codina y Pagés, Salvador.
 Colomé, Frederich.
 Colomé y Bosomba, Antoni.
 Colomer y Tutau, Antoni.
 Coll, Miquel.
 Coma, Ramon.
 Comamala, Joseph.
 Comas, Antoni.
 Comas, Ignasi.
 Comas, Joan.
 Comas, Joseph.
 Comella, Antoni.
 Comella, Joseph M.^a.
 Comella, Pere.
 Corominas, Enrich.
 Coronas, Ramon.
 Cortada, Alexandre.
 Cortina, Joan.
 Cortina y Rosell, Joan.
 Cortinas y Furnells, Vicens.
 Costa, Adela.
 Costa, Francisco.
 Costa, Joan.
 Costa, Joana.
 Costa y Grande, Agustí.
 Costa y Nogueras, Vicens.
 Crespi, Joan.
 Crespi, Joan.
 Criquet, Joan.
 Cristies, Casimir.
 Cros, Pere.
 Creus, Jaume.
 Creus, Joseph.
 Crexans, Enrich.
 Crexans y Colomer, Pere.
 Cucurny, Leandro.
 Curet, Carme.
 Cusine, Cesar.
 Dalmau, Antoni de P.
 Damians, Alfonso.
 Damians, Frederich.
 Daniel, Baldomero.
 Daniel, Eusebi.
 Daniel y Gonzalez, Joseph.
 Darné Joaquim.
 Degollada, Manel.
 Despax, Pau.
 Deu y Majó, Joseph.
 Doderó, Enrich.
 Domenech, Angela.
 Domenech, Anselm.
 Domenech, Pere.
 Domenech y Muntaner, Eduart.
 Dominguez, Joseph.
 Doria y Bonaplata, Eveli M.^a.
 Durán, Emili.
 Durán, Francesch.
 Durán, Joseph.
 Eduardo Flario, Manel.
 Elias, Joan.
 Elías y Miret, Joseph.
 Escayola, Francisco.
 Escayola, Lluís.
 Escofet, Pere.
 Escofet, Sebastia.
 Escote, Rafel.
 Escote, Ramon.
 Escadibul, Joseph.
 Estasen, Lluís.
 Español, Jaume.
 Espinach, Joseph.
 Estany, Martí.
 Estapé, Franciscas.
 Estapé, María.
 Estapé Maristany, Pau.
 Estapé Millet, Grau.
 Estapé Millet, Salvador.

- Estapé, Santiago.
 Errando é Ilario, Manel.
 Errando, Manel.
 Estela, Vda. de P.
 Esteva y Marata, Lluís.
 Fabra, Pompeu.
 Fabrè y Carbonell, Antoni.
 Falagàs, Joseph de.
 Falcó, Balbina.
 Fargas, Joseph.
 Fargas, Miquel.
 Farnés, Francesch.
 Farnés y Pella, Teresa.
 Farnes y Vinyeta, Pere.
 Farrarons, Ramon.
 Farrán, Ignasi.
 Farrán, Joan.
 Farrés, Emili.
 Farrés, Marcellí.
 Fayos, Francisco.
 Feixas y Feixas, Franc. de A.
 Feliu y Codina, Joan.
 Fernandez, Bonaventura.
 Ferrán Solé, Miquel.
 Ferrer, Andreu.
 Ferrer, Enrich.
 Ferrer, Maria Teresa.
 Ferrer, Joseph.
 Ferrer y Batlle, Joseph.
 Ferrer y Coll, Joseph.
 Ferrer y Casals, Miquel.
 Ferrer y Ferrer, Antoni.
 Ferrer y Ferrer, Joseph.
 Ferrer y Ferrer, Pau.
 Ferrer y Gispert, Joseph.
 Ferrer y Maristany, Franc.
 Ferrer y Torelló, Joan.
 Ferrer y Vidal, Lluís.
 Ferrer y Xaus, Domingo.
 Ferrés, Francisco.
 Ferrés, Joseph.
 Figueras, Jaume.
 Figuerola y Morera, M.
 Fillella, Miquel.
 Fiter é Inglés, Joseph.
 Flaquer, Pere M.
 Folguera, Manel.
 Folguera, Magí.
 Flos y Calcat, Francisco.
 Flos y Gibernau, Antoni.
 Fonolleda, Jaume.
 Fonolleda, Pere.
 Font, Frederich.
 Font, Marcel.
 Font y Bernareggi, Frederich.
 Font de Rubinat, Pau.
 Fonta, Joan Bta.
 Fontanills, Antoni.
 Formiguera y Soler, Lluís.
 Fort, Joan.
 Fortuny, Francisco.
 Fortuny, Jaume.
 Fortuny, Rosa.
 Foxá, Francisco de A.
 Framis, Francisca.
 Framis, Maria.
 Framis, Joan.
 Framis, Joseph.
 Framis y Manent, Joan.
 Freixas, Jaume.
 Freixas, Francisco de A.
 Fuster, Pere.
 Galí y Fabra, Joseph.
 Gallissa, Antoni M.
 Gambús, Joseph.
 García, Joan.
 García, Lluís.
 García Robles, Joseph.
 García y Barzanallana, Manel.
 Garreta y Bombardó, Joseph.
 Garriga de Gallardo, Montserrat.
 Garriga y Mestanza, B.
 Gaspar, Miquel.
 Gaspar y Palanca, Miquel.
 Gasso y Guarro, Antoni.
 Gasull, Joaquim.
 Gasull, Teresa.
 Gasull y Borrás, Joaquím.
 Gatell, Lluís.
 Gatuellas, Francisco de P.
 Gavaldá, Lluís.
 Gay, Juli.
 Gay, Joaquím M.
 Gaya, Joseph.
 Gibert, Jacinto.
 Gibert, Joseph.
 Gibert y Serra Vicens M.
 Gifreda, Antoni.
 Gil y Sendra, Joseph.
 Gili, Joseph.
 Gimenez, Joseph.
 Gimenez, Manel.

Gimenez, Martina.	Jover, Bonaventura.
Gimenez, Montserrat.	Jover de Girona, Agna.
Gimon, M. ^a del Carme.	Jover y Quifones, Manel.
Girbaus Farrarons, Concepció.	Julia, Joseph.
Giró, Francisco.	Juncá, Guillém.
Girona, Joan.	Junoy y Esteve, Emili.
Girona y Vilanova, Ignasi.	Lafarga, Lluís.
Giral, Conrat.	Lagarde, Joseph.
Giralt, Enrich.	Lamothe, Joan.
Gispert, Ferrán.	Lapeyra, Enrich.
Golferichs, Macari.	Lapeyra, Joseph.
Gorchs, Ramon.	Lapeyra, Leandre.
Gorina, Joaquim.	Laporta, Miquel.
Gonzalo, Eduart.	León, Frederich.
Gonzalez, Joseph.	Luandra, Pere.
Gorchs, Enrich.	Llambi y Sales, Joseph.
Gracia, Gabriel.	Llauradó y Fornells, Miquel.
Granados, Enrich.	Llaverias, Joan.
Graupera y Lleóart, Felix.	Llimona, Joan.
Grau Sabat, Joseph.	Llimona, Joseph.
Grifell, Pere.	Lleyxa, Francesch.
Gual, Adrià.	Lleonart y Xart, Joseph.
Guardia, Rafel.	Llenas y Fernandez, Manel.
Guarro, Agustí.	Llistar, Juli.
Guarro, Marian.	Llobet, Francisco.
Guarro, Lluís.	Llobet, Joan.
Guasch, Joan.	Llobet y Soler, Miquel.
Guasch y Rius, Vicens.	Llonch, Jaume.
Gubern, Joan.	Llopart, Francisco.
Guimerá, Angel.	Llop y Vives, Joseph.
Guiu, Ramon.	Llopart, Francisco de A.
Guitart, Ferrán.	Llorens, Eduart.
Guitart Ramon.	Lloveras, Manel.
Guitart y Serra, Domingo.	Llorens, Just Joseph.
Guiteras, Eusebi.	Llovera y Bofill, Artur.
Guerrero y Parera, Antoni.	Magda, Jordi.
Guerrero y Parera, Miquel.	Maffei, Joan.
Güell, Eusebi.	Maffei, Sofia.
Güell, Rodolfo.	Majó, Joan.
Huard, Albert.	Majó y Cardona, Casimira.
Huard, Enrich.	Malet, Francisco de P.
Huguet, Joseph.	Malet, Joan.
Hostench, Joaquim.	Maluquer, Agustí.
Jausá y Quintana, Tomás.	Maluquer, Manel.
Jene, Antoni.	Maluquer y Anzizu, Joseph M. ^a
Jorba, Emili.	Manaut y Taberner, Pere.
Jofra, Esteve.	Marcader, Miquel.
Jordana, Enriqueta.	Marco y Tapias, Trinitat.
Jordana, Ramon.	Marcó, Elissa.
Jonama Planas, Maria.	Mariné, Juli.
Jové, Ramon.	Maristany, Félix.

- Maristany, Isidro.
 Maristany, Lluís G.
 Maristany, Pere G.
 Maristany y Olivé, Alfred.
 Martell, Joana.
 Martí, Francisco de P.
 Martí, Frederich.
 Martí y Coll, Antoni de P.
 Martínez, Enrich.
 Martínez Gras, Ramon.
 Martínez Serriñá, Arnald.
 Martínez Serriñá, Edgard.
 Martínez y Gonzalez, Joseph.
 Martínez y Sunyer, Joseph.
 Martorell, Joan.
 Masana, Carles.
 Masana, Ignasi.
 Masachs, Francesch.
 Mascaró, Pere.
 Masclaras, Eeteve.
 Mas, Domingo.
 Mas, Francisco.
 Mas, Lluís.
 Mas y Carles, Joseph.
 Mas y Casanovas, Joseph.
 Mas y Colom, Joan.
 Massagué, Abdón.
 Massó, Andreu.
 Massó, Antoni.
 Massó y Morros, Joan.
 Massó y Goula, Joseph.
 Massó y Torrents, J.
 Massip, Emili.
 Maspons y Anglasell, Antoni.
 Mata, Alfred.
 Mata, Llorens.
 Matas, Hermenegild.
 Matas, Miquel.
 Matas y Brugués, Franc.
 Matas y Picañol, Joseph.
 Mateu, Joaquím.
 Mateu y Mur, Joan.
 Mató, Antonia.
 Mató, Concepció.
 Matheu, Francesch.
 Maumús, Vda. de.
 Meler, J.
 Mercader, Miquel.
 Mestanza, Ramon.
 Mestres y Codina, Eusebi.
 Mila y Samá, Joan.
 Millet, Lluís.
 Millet Maristany, Eugeni.
 Millet Pagés, Joseph.
 Millet, Silveri.
 Millet y Cunill, Joan.
 Millet y Estapé, Eugeni.
 Millet y Estapé, Francisca.
 Millet y Estapé, Tomás.
 Millet y Millet, Jaume.
 Millet y Pagés, Francisco.
 Millet y Pagés, Joan.
 Millet y Pagés, Salvador.
 Millet y Villa, Dolors.
 Millet y Villa, Francesch.
 Millet y Villa, Pere A.
 Mir, Camilo.
 Mitjans, Bartomeu.
 Modolell, Joaquím.
 Moliné y Brasés, Lluís.
 Moncada, Joseph.
 Monfort, Carles.
 Monfort y Grau, Joseph.
 Montaner y Lopez, Joan.
 Montlleó, Joseph.
 Mora, Feliu.
 Moragas, Geroni.
 Moragas, Vicents.
 Morató, Antoni.
 Moré, Joseph.
 Morera, Joseph.
 Moretones, Joseph.
 Muller, J. C.
 Muntañola y Carner, Pere.
 Muro, Domingo.
 Musolas, Joan.
 Nava, Esteve.
 Navarro y Pilar, María.
 Nieto, Joseph.
 Nicolau, Antoni.
 Niubó, Joseph.
 Noguera, Felix.
 Noguera Galceran, Antoni.
 Noblon, Henry.
 Noguera, Lluís.
 Nogués, Sebastiá.
 Obea, Francisco.
 Obrador, Joan.
 Obrador y Barceló, Margarida.
 Oliart, Joan.
 Oliva, Antoni.
 Oliva, Ignasi.

Oliver, Salvador.
 Oliver y Juliachs, Francesch.
 Oller, Narcís.
 Ordeig, Joan.
 Orduña, Antoni.
 Oribe, Joseph M.
 Oriol, Joan.
 Oristrell, Domingo.
 Oristrell, Joan.
 Ortega, Pere.
 Orta, Salvador.
 Pach, Ramon.
 Padró, Joseph.
 Pagés, Jaume.
 Pagés, Ricart.
 Parera, Tomás.
 Pagés y Rueda, Pere.
 Payró y Ousés, Emili.
 Pal y Salas, Joseph.
 Palaudarias, Joaquím.
 Palau, Agna.
 Palau, Claudi.
 Palau y Puig, Joan.
 Palazon, Filomena.
 Parellada, Marian.
 Parés, Maria.
 Parera, Ramon.
 Pareto, Antonini.
 Pascual, Joseph.
 Pastoret, Pau.
 Patau, Joaquim.
 Pausas, Maria.
 Payás y Flaquer, Ignasi.
 Pedrals, Arthur.
 Pedrell, Felip.
 Pedret, Francisco.
 Pedrola, Froilan.
 Pellicer, Joan.
 Perciba, Carme.
 Perciba, Josepha.
 Perciba, Joan.
 Perelló, Ramon.
 Perez y Capdevila, Enrich.
 Però, Francisco.
 Permanyer, Ricart.
 Petrus y Sala, Eduart.
 Petxame y Rosal, Ramon.
 Pi, Antoni.
 Pi, Eduart.
 Picarin, Jaume.
 Piera, Joseph.

Pin y Soler, Emili.
 Pin y Soler, Joseph.
 Piñeiro, Antoni.
 Piñeiro, Joseph.
 Piñol y Costa, Joan.
 Piqué y Oliver, Antoni.
 Pla, Manel.
 Pla y Coll, Joan.
 Planas, Joseph.
 Planella y Ferrer, Joan.
 Poblet, Joan.
 Poch, Joan.
 Pomar, Bartomeu.
 Pomar, Joseph.
 Pomar, Ricart.
 Pomar y Obiols, Josepha.
 Pomar y Obiols, Montserrat.
 Pomar y Pons, Dolors.
 Pomar y Pons, Concepció.
 Pons, Amadeu.
 Pons, Alexandre M.
 Pons, Francisco.
 Pons, Joan.
 Pons, Joan Bta.
 Pons, Joseph.
 Pons, Miquel.
 Pons, Rosa.
 Ponsa, Lluís.
 Porqueras, Miquel.
 Posiello, Miquel.
 Porta, Simeó.
 Porta y Nolla, Joan.
 Portabella, Emili.
 Portell, Alexandre.
 Pou y Cantius, Andreu.
 Prat, Martí.
 Prat de la Riba, Joseph.
 Prat y Coll, Joaquim.
 Prats y Brell, Rosendo.
 Prats y Sabaté, Joseph.
 Prats y Subirá, Francisco.
 Prunell, Antoni.
 Prunell, Rosa.
 Prunell, Tomás.
 Puig, Enrich.
 Puig, Francisco.
 Puig, Joan.
 Puig, Mercé.
 Pujol, Bernat.
 Pujol, Francesch.
 Pujol, Joan.

- Pujol, Joseph.
 Pujol y Brull, Adolf.
 Puigjaner, Francisco.
 Puigdollers, Joseph.
 Puigdemogolas, Joan.
 Puigdomenech, Lluís.
 Puigventós, Jaume.
 Puig y Alfonso, Francisco.
 Puig y Blansó, Llorens.
 Puig y Gutzet, Gustau.
 Puig y Puig, Sebastià.
 Pujol y Burgas, Ramon.
 Pujol y Mallart, Lluís.
 Purtella, Joseph.
 Quintana, Eudalt.
 Quintana, Ramon.
 Rabella, Eugeni.
 Rabella, Francisco.
 Rafart, Trinitat.
 Rafart, Eduart.
 Rafel, Joseph.
 Rafel y Surell, Mercé.
 Ramon, Felip.
 Raynard, Lluís.
 Recasens y Girol, Sebastià.
 Recolons, Esteve.
 Recort, Joseph.
 Redon, Enrich.
 Regordosa, Rupert.
 Reig, Lluís.
 Renom, Faust.
 Reventós, Pere.
 Ribalta Tisans, Francisco.
 Ribalta, Ignasi.
 Ribalta, Joaquim M.
 Ribalta, Tomás.
 Ribas, Antoni.
 Ribas, Dolors.
 Ribas, Nicolau.
 Ribas, Joaquim.
 Ribau, Joseph.
 Ribé y Labarta, Manel.
 Ribera, Joaquim.
 Ribera, Joseph.
 Ribas, Pere.
 Riera J, Alexandre.
 Riera, Emili.
 Rabella, Cristofol.
 Richarte, Joaquim.
 Riera, Francisco.
 Riera, Joan.
 Riera, Lluís.
 Riera, María.
 Riera y Cisa, Joseph.
 Riera y Ponsa, Francisco.
 Riera y Ribas, Simó.
 Rimbau, Joseph.
 Rimbau y Lazcans, Joseph.
 Rius, Agustí.
 Rius y Rius, Miquel.
 Robert, Ventura.
 Roca, Antoni.
 Roca, Joseph.
 Roca, Loreto.
 Roca, Pilar.
 Rocamora, Manel.
 Rodón, Joseph.
 Rodón, Matías.
 Roig, Artur.
 Roig, Rafel.
 Roig y Blanch, Salvador.
 Roig y Roig, Manel.
 Roig y Rovira, Bonaventura.
 Roqueta, Joan.
 Romagosa y Olles, Antoni.
 Romani y Balada, Joan.
 Romeu y Ribot, Ferrán.
 Rovira, Francisco.
 Rovira, Joseph.
 Roviralta, Joseph.
 Rosell, Francesch.
 Rosich, Joan.
 Rosich, Joaquim.
 Rubió y Lluch, Antoni.
 Rull, Salvador.
 Rusiñol, Santiago.
 Sabadell, Rafel.
 Sabatés, Joseph.
 Sabater, Manel.
 Saforcada, Manel.
 Sagnier, Leopold.
 Sagarra, Ramon.
 Sagrera, Joseph.
 Sagristá, Vicens.
 Sal, Ramon.
 Sala, Angel.
 Sala, Jaume.
 Sala y Caba, Antoni.
 Sala y Coll, Francesch.
 Sala y Roig, Joan.
 Salés, Carme.
 Salés, Joseph.

- Salés y Tarragó, Dolors.
 Saló, Joseph.
 Salomé, Simó.
 Salvat, Franciscat.
 Salvat, Joan.
 Salvat y Espasa, Joseph.
 Sampere, Francisco.
 Sanpere, Llorens.
 Sancristofol, Antonia.
 Sancristofol, Pere M.
 Sanahuja, Francisco.
 Sanjuan, Antonia.
 Sanjuan, Domingo.
 Sanjuan, Isidro.
 Santacana, Enrich.
 Santasusana, J.
 Sans, Albert.
 Sarrado, Salvador.
 Sazatornil, Marian.
 Sensat y Millet, Agustí.
 Serriñá, Joan.
 Serra, Andreu.
 Serra, Joseph.
 Serra, Joaquim.
 Serra y Porxas, Joaquim.
 Serrahima, Lluís.
 Serrajordi, Joseph.
 Serrat, Enrich.
 Serrat, Joseph.
 Sobregrau, Joseph C.
 Solá y Raventós, Jaume.
 Solá y Vergés, Felip.
 Soldevila, Joseph.
 Soldevila y Canto, Joan.
 Soler, Joan.
 Soler y Aragonés Balbina.
 Soler y Aragonés, Joan.
 Soler y Aragonés, Manel.
 Soler y Cerdá, Joan.
 Soley y Comellas, Juliá.
 Souquet, Joan.
 Suari y Roig, Joan.
 Subirá, Camilo.
 Suñol, Antoni.
 Suñol, Esteve.
 Sureda, Joseph.
 Surribas, Joseph.
 Taltavull, Agnés.
 Talleda, Miquel.
 Taxonera, Francisco.
 Tayá y Filella, Salvador.
 Terrades, Rafel.
 Terrés y Sardá, Rosa.
 Texidó, Marcellí.
 Thomas, Joseph.
 Thomas y Corrons, Joseph.
 Ticó, Angela.
 Ticó, Delfina.
 Tintoré, Rafael.
 Tomasino, Joaquim.
 Tort y Cañameras, Pere.
 Tort y Matemala, Vicens.
 Torra, Joan.
 Torras Cesar, A.
 Torres, Joseph.
 Torres y Bages, Joseph.
 Torres y Reyató, Jacinto.
 Torrus, Joseph.
 Torrus, Melcior.
 Torrelló, Agustí.
 Torrens, Joseph.
 Trabal y Bultó, Lluís.
 Trinxet, Francesch.
 Trulls, Ferrán.
 Turo, Hermenegild.
 Turull, Joan Bta.
 Ullar, Lluís.
 Urgellers, Manel.
 Uriach, Francisco.
 Uriach, Joseph.
 Uriach y Coll, Agustí.
 Usich, Agneta.
 Usich, Francisco.
 Valarino, Enrich.
 Valentí y Feliu, Joan.
 Valeri, Artur.
 Valeta y Arquer, Ramon.
 Vallhonrat, Pere.
 Vall, Jaume.
 Vallés, Salvador.
 Vallés y Ferré, Jaume.
 Vallés y Ribot, Joseph M.^a
 Vallés y Vidal, Emili.
 Vallescá, Joan.
 Valles y Ferré, Joseph.
 Valles y Marxuach, Joan.
 Valls, Francisco.
 Valls, Miquel.
 Valls y Ventura, Camilo.
 Valls y Vicens, Joseph M.^a
 Vancell, Joan.
 Vendrell, Tomas.

